

MOGEL IKASTOLA

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 419588 - PREZIOA: 10 PEZETA

Eibarko ikastetxe berria, orain ala sekula ez?

ORAIN DELA HAMALAU URTE

Behar bada, jende gutxi gogoratuko da Eibarko Ikastola 1960garren urtean sortu zenik. Izan ere, «Bidebarrixeta» kalean zazpi ume eta andereño bakar batekin hasi zen ikastolatxo apal hark ez zuen orduan zarata haundirik atera. Baina, denboraren buruan, gauzak aldatu egin dira, eta orduko zazpi umeok seirehun dira orain. 600 gero!

Ustez ala uste gabe, Eibarko ikastola haunditzen eta sendotzen urtez urte ari zaigu. Gure artean duen eragina ezin du inork ukatu honez gero; ez gurasoen aldetik eta ez legearen aldetik.

LEGEZKO BAIMENAK

Eibarko Mogel Ikastolak lortuta ditu beste edozein eskolak behar dituen baldintza guztiak. 1963garrenean «parbulario» moduan lortu zuen baimena. 1968garrenean, berriz, gurasoen eskutara pasatzen da, eta, azkenean, 1973garrenean E.G.B. osoa emateko baimena eskuratzen du. Baita E.G.B. osoko irakaskuntza euskaraz eta erdaraz, bietara, emateko baimena ere.

Hiru bakarrik dira Gipuzkoan baimen hori iritsi dutenak. Elgoibar, Zarautz eta Eibarko ikastolak, hain zuzen ere. Eta hau guzti hau gutxi bailitzan, Estaduaren subentzioa ere hartu dugu, 2.700.000 pezeta inguru.

IKASTOLA BERRIA

Baimenok eta diruok ez dira dohan ematen. Baldintza batzuk bete behar dira. Irakasle eta ume aldetik badira neurri batzuk. Baina baldintzarik beharrezkoenetakoa ikastetxe berri bat egitea da. Ez da nahikoa orain arte bezala jarraitzea. Han eta hemen sakabanaturik diren gela batzuekin ez dezakegu jarrai. Ikastetxe batean bildu behar dira haur guztiak.

Ikastola berria jasotzeko leku aukerakoa behar zen. Gurasoek *Eztixa* gaineko «Amazabalegi» baserriko ingurua aukeratu zuten. 27 mila metro karratu erosi nahi lirateke. Hitz emana dago. Miloi batzuen gorabeheran dago guztia.

Lurrok erosteak, ikastetxea egiteak eta halakoetan agertzen diren ustekabeko jarioak 30 miloi baino gehiago eskatzen dute. Estaduaren diru laguntza, kredituak eta abar aterako dira. Halere, onenean ere, hamabi miloi inguru herriak ordaindu beharko ditu.

DIRUA BATZEN

Gurasoak izan dira aurrera eman dutenak. Ikastolan dabilten haurren gurasoak, jakina. Ia zortzi miloi batu da. Batz beste 18 mila pezeta familia bakoitzeko.

Beste lau miloi pasatxo falta dira. Nahitaez osatu beharko dira handik eta hemendik, ikastola berririk eraikiko bada, behintzat. Oraingo gurasoek ia zortzi miloi eman dituzte. Baina, jakina, arazo hau ez da gurasoena bakarrik, herri, osoarena baizik. Oraingo, lehengo eta geroko gurasoena, noski.

Gure seme-alabek merezi duten eta behar duten ikastola berria egiten dihardugu. Nahitaezkoa dugu ikastola Eibarren euskarak iraungo badu.

Zortzi milloi
bildu dira,
beste lau
behar dira

HONELAKO ESKOLA BATEN BENTAJAK

Oraindik ere, txepel batzuk beldur dira itzkuntzabiko eskola kaltetarako ote den. Hori dioenak ezer gutxi daki. Zertarako dira, bada, kolejio ingelesak, frantsesak, alemanak eta bestelakoak?

Hizkuntza bat ikastea baino bi ikastea gaitzagoa da ezpairik gabe. Baina hori ez da kontua. Beste alderdi on asko du bi hizkuntzatan hazteak. Besteei ez bezala argitzen zaie burua eta besteak ez bezalako erraztasuna eta moldea hartzen dute. Sikologo eta pedagogo guztiak bat datoz honetan. Luzera hizkuntza bakarreko heziera baino hobeto dela diote bikoa eta bikoa baino hobeto hirukoa. Baina ez du merezi pundu hau aldizkari honetan gehiegi luzatzeak.

IKASTOLA BATEN ARAZOA

Bi hizkuntzatan ikastea garrantzizkoa da heziera aldetik. Euskal herrian gainera bestela euskara galduta litzateke. Baina hori bakarrik asko izanik ez da aski. Euskal hildotik eraman behar da heziera eta irakas-kuntza.

Lehen ere Eibarko askok dakigu euskara. Baina horrez gainera ikastolak euskal giro bat sortzen du, euskal nortasun bat, elkarrekiko lotura bat, euskal heziera bat. Eta berau da gure herrian, gure gizartean eta gure egoera bakoitzean bizi behar duten gure umeek (geroko gizon emakumeak) hartu behar duten heziera aukerakoena.

INTERESA DELA ETA

Gure Toribio Etxebarriak zera esaten du:

*Sari bako gauzetan
aritzen danari,
ez interesa aiatu
alperrik ba ari.*

Kasu honetan ere beste horrenbeste esan dezakegu, ikastolaren alde emango dugun diru laguntzak ez duela gero bueltarik izango, ez duela interesik jasoko. Ezin, ordea, holakorik esan, ikastolan botatzen duguna ez da harri artean ereiten den hazia bezala. Lur onean ereiten den hazia da, fruitu emankorrek eta iraunkorrek emango dituen hazia.

Eibartarrok badakigu, «Eskola-Armerixarako» emandako diruak, esate baterako, ez direla gero alferrik galdutakoak izan. Diru horren errentak ondo asko jaso izan ditu gero herri guztiak, bai lantegi eta langile mailan, baita ofizio eta teknika mailan ere.

Ikastolaren errentak ere, urteen burura jasoko ditugu, gu orain eskuzabal garen neurrian.

ARAZOA ZERTAN DEN

Esan bezala, gurasoek ia zortzi miloi eman dituzte. Diru biltzea lantegietan egiten ari gara orain. Gero komertzioei eta dendariei eskatuko zaie. Eta, azken batez, Herri osoari.

Jendea girotzeko «poster» batzuk argitara eman dira, eta kalez kale sakabanatu. Ez dezala, behintzat, gure ekintzak inor urtekabea har.

Kanpoan diren herriko semeek ere eskatzen diegu Z. Argia honen bidez.

ARDURADUNAK

Mendaro, Iturri, Bertsolari gazteak

San Isidro Saria 1975

Cámara Oficial Sindical Agraria deritzan honek, bigarren San Isidro-Saria antolatu du, honako lege hauekin:

1) Hiru sari izango dira: lehenengoak 50.000 pezeta jasoko ditu; bigarrenak, 30.000 pta.; hirugarrenak, 20.000 pta.

2) Idazlanak euskeraz egingo dira.

3) Gaia baserria izango da; baserria eta baserritarren ohitura eta lan guztiak. Horregatik, nekazaritza ezik, baita artzantza, baso-lana, ikazkintza, mandazaiak eta abar ere.

4) Gai hori nahi den bezala erabil daiteke: saiakera, nobela, ekonomia-azterketa, teatroa, bertsosari ta abar. Bertsosari bada, bertsolaritzari dagokiona izango da.

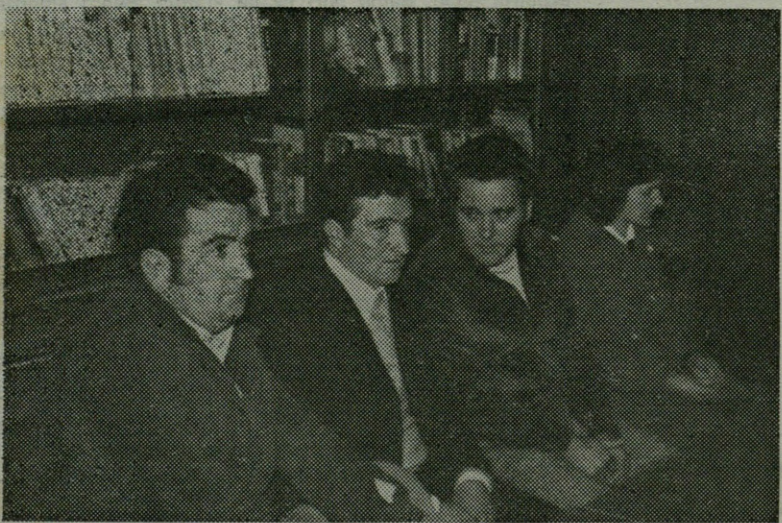
5) Idazlanak, gutxienez ehun folio izango ditu, eta hiru kopia bialduko dira.

6) Juraduko edo mahaiko jaunak, antolatzaileak aukeratuko ditu.

7) Idazlanak Cámara Oficial Sindical Agraria honetara bialduko dira: Okendo, 16-18, Donostia; 1975eko Apirillaren 30erako bialdu ere.

8) Erabakia, Maiatzaren azken aldera edo ekainaren aurren aldera emango da.

MUTIOZABAL

Mendiburu

MENDARO TXIRRISTAKA

Katuek ere jakingo dute hemen-dik aurrera, bazela «Mendaro Txirristaka» zeritzan norbait. Oso famatua zen bizi zen artean, are eta famatuago egin zaigu hil eta gero. Haundikiro ospatu dute mendarorrek beren herriko semearen ehun urte-hurrena. Horretarako jarri zuten bertso sariketak ere izugarriko arrakasta izan du.

Hilaren 12an izan zen sari banatzea, eguerdiko 12etan. Lepazurreraino bete zen bertsozalez GURUTZPE elkartearen aretoa. Lehen sariaren irabazleak ez zuen etortzerik izan. Nahiko burumakur badabil aspaldi honetan gure Xalbador bertsolaria.

Mendiburu, Lazkano, Urbietta eta Muño zenaren biloba Arantxa Otegi azaldu ziren sariak jasotzera. Oso ordu goxoa igaro genuen. Txalo ederrik entzun zuten bertsolariok.

Ondoren basoerdi batzuk hartu eta KILIMON elkartera jo genuen bazkari bila. Imanol Lazkanok andrearen eta umeen ondora ihesegin zigun, urteak betetzen bait zituen egun hartan.

ITURRIRI OMENALDIA

Igaz Muxikako Balentin Enbeitari egin zitzaion. Aurtengorako Pedro Ortuzar, ITURRI bertsolaria aukeratu zen. Muxikarra hau ere.

Hamabost urtetarako hasi zen bertsoan Balentin Enbetarekin. Bizkaiko ia herri denetan kantatu du. Gipuzkoan gutxitan, Arrasaten, Motrikun, Eibarren, Deban eta Zestoan.

Ia bost urte daramatza erabat elbarriturik. Ez da zutik egoteko gauza. Lanean min hartu zuen. Denok dakigu zer segurantz duen diru aldetik elbarritutako langile batek. Ama, emaztea eta hiru haur txiki ditu ITURRIK.

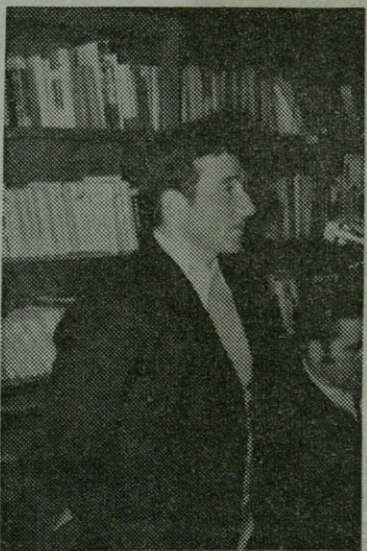
Otsailaren 16an izango da Iturri bertsolariari egingo zaion omenaldia, Donostiako Astorian, eguerdiko 11,30etan, ezeren okerrik ez dela.

DATORREN URTERAKO NOR?

Nork ez du merezi bertsolarien artean omenaldi on bat? Zerbait ordaintzen zaielakoan egondo da asko. Majiña bat irtealdi egiten dute musu truk. Eta ordaintzen zaienean ere, pentsa dezagun, laneko egun osoa edo egun erdia galdu behar izaten dutela. Eta ibiliak gastu haundia du gaurko egunean. Igande eta jai egunetan, berriz, familia bakarrik utzi behar izaten dute.

Ez da erreza omenaldirako bat aukeratzeko. Igaz eman genuen bertsolari ezezagun guztien berri. 70 urtetatik gorakoei Azaroren 17an egin zitzaion gorasarre Anoetako pelotalekuan. Xuberoako Iruri herriko Etxahun koblaria geratu zen sartu gabe, 67 urte besterik ez bait ditu.

Dena den Oiatzungo Mitxelena bertsolariaren xehetasun bat eman

Lazkano, Mendiburu, Urbietta. Otegi

nahi genuke jendeak jakin dezan. 1951garrengo Irailaren 5ean ezkondua dugu Mitxelena. Datorren urtean betetzen ditu, beraz, ezkondu zela 25 urte. Zilarrezko eztaieen ospakizuna borobiltzeko aukera-maukerakoa luke bertsolarien omenaldia.

AUSPOA LIBURUTEGIA

453 orriko liburu potzoloa atera digu, Mendaro Txirristaka-ren bertsoez, A. Zabalak *Auspoa Liburutegian*.

Liburuaren sarreran Mendaro Txirristakaren berri ematen digu. «Mendaro Txirristaka bertsolaria, izengoiti onek berak dioenez, Mendaron jaio zan, Barberokoa zeritzaion erroetan, 1874garren urteko Abenduaren 15ean, goizeko ordu bi terdian», dio A. Zabalak.

Eusebio Mugertza Azpiazu zituen bataioko eta jatorrizko izen deiturak. Bere gurasoek zortzi mutil eta hiru neska izan zituzten. Eusebio zen gazteena. Pedro Migel Urruzuno apaiz euskal idazle famatuaren akolito izan zen.

Eusebiok bere apaizari eskaini bertso hauen berri ematen digu A. Zabalak.

Yo cacé un gavián
cuando era monagillo;
me decía el capellán:
«¡Eusebio, tú eres un pillo!»

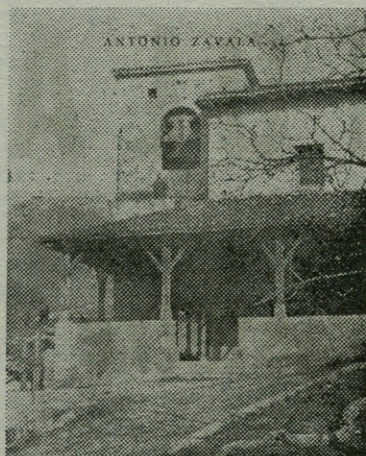
Ura zan Pedro Migel
Urruzuno jauna,
bertsuetan sermoia
egiten zuana.

Eusebio ez zen geldirik egotekoa. Millonario asko baino mundu gehiago ezagutu omen zuen. Europa, Ameriketa eta Afrika bisitatu zituen.

1955garrenean hil zen Eusebio honek amaika ibili egin zuen Euskal Herrian ere bertso paperak saltzen.

Euskaraz eta erdaraz egin ohi zituen bertsoak. A. Zabalak euskarazkoak bakarrik argitaratu dizkigu. Lau ataletan eman dizkigu Mendaro Txirristakaren bertsoak:

—Bere buruari jarri zizkion bertsoak aipatzen dizkigu lehen zatian.

MENDARO
TXIRRISTAKA
BERTSOLARIA

—Gizarteko gorabeherei eskainitakoak bigarrenean.

—Dama-galai, senar-emazte eta neska-mutilzarrei paratutakoak hirugarrenean.

—Lagarrenean, berriz, Euskal Herriari, hemengo gizonei, jokoei eta ohiturei egindakoak.

BERTSOLARI GAZTEEN SAIOA

Amaitzeko eman dezagun bertsolarien beste berri bat. II. Orixe Saria ipini dute Añorgan.

Idiazabalgo Zepai Sarian ibili ohi diren galga moduko bertsolarien zatia da, bertsolari gazteentzat, alegia; Bizkai aldeko eta mugaz bestaldekoekin osaturik.

Otsailaren 9an lehiatuko dira bertsolariok, Añorgan, goiz eta arratsalde.

Zerrenda ez da oraindik erabat osatu, baina hauek daude pentsaturik edo hitz emanik: Arrosagarai, Mendiburu, Zeberio, Narbalza, Atolla, Agirre, Enbeita anaiak, Zabala, Goiburu, Zendoia.

MUTIOZABAL

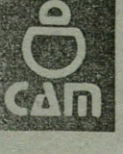
Otsein

PENSATU ETA EGIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak

Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak

Lehor tresnak - Estufak

Donosti-Currerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Bela Zuloak

Erosi edo berritzeko diru aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira Joan-
etorriak

Baserriaren alde

BERTSO BERRIAR

“LEXOK” JARRIAK

— 1 —

Berriro ere luma artutanoa bertsoak jartzera badakit ziur ez nijoala atsegiñik ekartzera; baizik jendeai begi aurrean pekatu bat agertzera, ea pixka bat erortzen geran kontzientzia artzera.

— 2 —

Urte bete bat igaro da ta igaro da erregena, toki batzutan poza utziaz eta geienetan pena; egun onek dun engañua da oso gauza nabarmena, aberats eta pobre arteko aldea geitzen duena.

— 3 —

Erregearen mitoa dago ezurretaino sartua, zorrigaitzean gureganaino egunen batez sortua; Jesus aurtxoaren beren eskutik erregaliak artua, ura egizko zuzentasuna gaur zearo okertua.

— 4 —

Gure artean kontu au dago aldrebestua zearo, urte berrien asieretan biurtuz errege aro; beartsuaren sendi artean al dan bezela igaro, dirua errege dabilkitenak erregaliak oparo.

— 5 —

Meltxor, Gaxpar ta Baltasarekin aserre gure Xabier, ni nola maite naute gutxi ta ainbat auzoko Asier? trena, txirringa, zaldi, berebil milla erregalo eder, esanagatik dirua dala errege ainbeste bider.

— 6 —

Gure alegin danak alperrik dira aurrakin izanak, ezin zaizkio sartu burura aita amaren esanak; erregeakin txoraturikan ainbat dira dabilztanak, gezurrai kontra ezin egilik berriz egiz dabilztanak.

— 7 —

Nola esplika Xabierri dituelarik lau urte, zure auzoko laguntxo oiek engañatuak dituzte; errege oiek ezer ekarri diotenik zuk ez uste, egiarekin ere badago emen naiko buru auste.

— 8 —

Erregaliak al dunak bere eran ondo leizke baiña, opariaren etorrerari ondo artuaz tamaña; utzi errege oien mitoa kontuz ibilli mingaiña, arren da arren jainkoagatik umetxorik ez engaiña.

— 9 —

Ilusioa bear omen da asko dira diotenak, ez dira oiek konturatutzen darabiltzkiten eztenak; errege mintzatu ditezke ola nai aiña lortu dutenak, iluzioaz kendu itatzu aur beartsuaren penak!

— 10 —

Ez dakit inork egingo didan arazo onetan kaso, baiña barruko kezka nai nuan paperera bertsoz jaso; nere iritzi oker dagona zuzentzen bear eraso, nai ta aurtxoak bezin umeak izan gaur zenbait guraso.

HAIZEA ETA SUA

Gizarte nahasi eta beroaren albistari

Esna egoteko orduak heldu zaizkigu. Nork lasai lo egin haizearen txistu zaratzuaren eta su garratsuaren ondoan Odolik duena erne jartzen du haizeak eta suak. Aurrean hartzen duten guztia txikitzen eta kiskaltzen bait digute.

Gizarte nahasi eta beroaren albistari bihurtu zaizkigu neguaren bihotzean. Eroak ere igerri zion aurtengo urteari beltza bezain gorria izango zela. Halere inork ez zuen uste Kissinger irrifartsua honela beztuko zuenik. Petroliozaleek atera dute bere onetatik. Rusia ere ez dago, Ipar Amerikarekin duen salerosketako itunagatik, 60 mila juduri bere mendetik ateratzen uzteko.

Denean da zerbait. Erortzeaz dagoen etxearen antzera hasia dago alderoka gizarte osoa. Oinarriak kolokatu zaizkio eta zutabeak pitzatu gure gizarte zaharrari. Eztanda egiteko zorian dago.

Horixe da, hain zuzen ere, askoren ametsa: leher dadila lehen-go, lehebait lehen, berria hobeak eraiki dezagun. Taritean bada, jakina, lehengoari eutsi nahi dionik, bidegabekeriari eta jauntxoekariari heldu nahi dionik. Baita tirabira hauen aitzakian eta babesean alferkerian, alferjakerian eta eroso bizi nahi duenik ere.

Geure inguruko gizartearen ere nahasia eta beroa agertzen zaigu. Haizea eta sua baino indartsuago eta iraunkorrago diren tirabirak nabarmentzen dira.

Besteak beste oso kexu dira langileak. Etengabeak dira lanuzteak eta kalerako deliak. Konponbidea gero eta zailagoa den lezera iritsi dira nagusi-langileekiko tirabirak. Jakina, ez nagusiek eta ez langileek dute beren arteko haizak konpontzeko askatasunik. Noiz arte iraungo du sokatira honek soka etengabe? Ez bait dirudi alde batekoak eta besteak amor emateko daudenik.

Urtean zehar langabezia ugalduko da, dirua urrituko eta erosgaiak garestituko.

Baina lantegietan bakarrik ez da egonezina eta biziezina. Itsasgizonak ere agertu dute beren haserre. Itsasontziz beteak egon dira portuak.

Nahikoa asaldaturik dabilta nekazariak. Besteak beste mutur garestiko eta errape merkeko behiak daukate, nonbait. Esmetan hartzen dutena baino gehiago botatzen dute behiak bazkatzen.

Ikasle jendeak beti izan du bihurriaren sona. Gizarteari begira hezi behar badute nahitaez iritsiko dira ikastetxeetara kaleko zizpiztinak. Barruko eta kanpoko arazoez kezkatutik dabil ikaslegoa.

Asko luza daiteke oraindik arazoen zerrenda. Sar diezaigun zerrenda honi hesola, herrialdeen kabiezina aipatuz. Herri bakoitzak bere nortasuna gorde nahi du.

Nola buelta eman honi guztioni?

Lasapidearen turuta entzun da. Guztien artean buelta eman behar diogula esan da. Eta hor dihardute batzuk eta besteak nola parte hartu ekingia honetan. Urduri eta kezkatu ikusten ditugu politikariak. Elkartasunerako deiak egiten dira alde guztietatik.

Eliza bera ere abiada berri honetako gudi gainean exeri nahian dabil. Ez luke hitz hutsetan geratu nahi. Zenbaiten mahai inguruetara hurbiltzen zaigu. Gizartearen arazoei inoiz baino biziago heltzen dien ene honetan ez dezake aldatetaren susmoak hotz utzi.

Elizak ere badu bere zeregina, eta bere lekua aurkitu nahi du gizarte berri honetan. Baina nor baliatuko ote da Elizaren indarrak? Ez ote da batzuentzat besteentzat baino baliagarriago gertatuko? Azpiratuenaren, baztertuenaren eta txikiaren alde degoe la oihukatzen du Elizak aspaldi honetan. Baina ez dirudi mahai inguruetara, oraingoz, hoiek hurbiltzen direnik.

ZERUKO ARGIAko

zuzendariari

Karta irikia

Adiskide:

«Zeruko Argia»k baserriari eskeinitako zenbakia hitzez hitz irakurri dugu. Egiaz esanen dizugu ikasteko gauza gutxi dela. Baserriaren ezina, eta larria, eta negarra; baztertuta eta zapalduta dagoela, gainbeheraka ari dela, gazterik ez dagoela baserriko, esnetara aritzea astakeria haundia dela, diruz urri edo zorpean aurkitzen dela, eta abar. Baina aterabiderik? «Eutsi baserriari» esaten da, baina nola?

Zenbaki guztian bi frase azpimarkatuko genituzke:

«Nekazariak, beren hitza entzun erazi eta baliaraziko duen erakundea behar dute. Gizarte-ko erabakietan parte hartzeko aukera eta egokiera behar dute».

«Baserritarrek ere sindikatu erara bildurik burruka egin behar dute interes bereziak salba ditzaten. Baserriarren esku dagoen sindikatuak bakarrik babestuko ditu, noski, baserriarren interesak».

Industriaren gertatzen den bezala baserrian ere goitik behera jarrita dauden erakundeak baserriari zerbitzen ez badiote bere interesak aldeztu, nekazariak berak egin beharko ditu berriak, nahiz lege barruan nahiz legearen aldamenean.

Beste nunbait ondo esaten den bezala, esan genezake baserriaren krisisa ez dela bakarrik krisis ekonomikoa, aitzitik baita, herri krisisa dela, Euskal Herriaren herri krisisa ere.

Baina gaur ez gara honetaz lutzatuko, beste puntu pare bat

ditugu argitu nahi genituzkeenak.

Zenbaki horretan aipatzen denez esnearen prezio edo salneurria igo egingo omen da. Hau idazten ari garelarik igo egin da, edo igo delako ari gara idazten.

Norbait lasai geldituko da igoera horrekin. Gu harrituta gaude. Orain urtebete baserri-tarrak 14 pezeta eskatzen genuen, eta ordutik honera pentsuak alde batetik eta bizitzaren kostuak bestetik egin duten aldaketa edo gorakada beldur-garriaren ondoan 12 pezeta jarri; nor lasaituko da? Lehen gaizki baginen orain ez al gaude okerrago?

Azaroan, baserriaren batek, 45.000 pezetaren esnea saldu zuen eta aldamenean pentsutan 41.000 utzi zituen. Ez da nolanahiko baserriarra, egunero gutzientik 140 litro esne biltzen baititu. Abenduan zer egingo zuen ez dakigu, baina pentsua igo zenetik ateratzen dugu, hamar mila durotik gora utzi beharko zituela aldamenean eta behar bada lehen baino esne gutxiago ateratu. Orain esne jasotze honen, litro berdinak ateratu ere, gehien bat hilean kobratuko duena 51.437 izango da, eta aldamenean esan dugu, abenduan zenbat utzi behar izan zuen. Lehen 4.000 pezetakin inorako ez baitzen, orain okerrago izango da, zor egiten baitu.

Jendeak, ministroengandik hasita, esango du, baserriak txiki-egia direla rentabilitate bat ateratzeko eta ezin dugula honela hitzegi. Baina, jaunak, txikiak (eta errealtateak) dan bezala artu eta soluzionatu behar dugu inondik xoxik ikusten ez badu nola animatuko da haundiagorik montatzera? Txikiakin zor egiten badu zor aundiagoak egiteko? Haundiago bat egiteko animuak izateko, zerbait ikusi behar du nunbaitetik. Eta ez al ditugu aldamenean ikusten, lurrrak eta ganaduak bilduta alkartu ziren zenbait kooperatiba itxuraz ondo zihoazanak, gaur nola dabilzan zerbait egin beharrean edo pentsatu beharrean aterabiderikez dutelako inondik ikusten?

Zergaitik ez, Augusto Assiak dioen bezala, Estatuaren dibisak Frantziari esnea erosten gasta tu beharrean, zergaitik (prezioak jasotzerik nahi ez bada) ez nekazariari prima edo sariak ematen gastatu, eta etxean atera kanpoan erosten ari garena? Gure buru ximpleak ez ditu gauzak ondo ikusten edo ezin ditu ikusi kanpoan erosten diruak nola gasta daitezkeen; bitartean, preziorik edo rentabi-

lidaderik ez duelako etxeko galduta.

Hara, esanak esan, baina baserriarrok ez dugu beste biderik: edo baserriak bertan behar utzi edo gure interesak defenditzeko beste bide batzuk hartu.

Eta hau esnari begira diogu, orain izan baita prezio jasotze hori, baina zer esango dugu Sozial Seguridadea dela-ta? Hainbat kostatzen ahal da industrikoen Seguridadearekin jare jarzea baserria? Gure buru txiki-rako ez da hain zaila, dekretu, ordena edo firma batekin egin ditekenean baino. Edo eta, zergaitik ez digute esaten zer gertatzen den?

Gauza asko ditugu soluzionatzeko, baina gu jaikitzen ez bagara esnearen prezioak horrela segituko du eta, horrela, beti soluzionatzekotan gure sozial seguridadeak; eta era berean gure bizitzako problemak, gure semeen hezitze problemak; baserriaren izango guzia horrela.

Ezina da gaurko sindikato berri batera hots egitea eta gutxiago aldizkari batetik, baina ditugun erakundeek zerbitzen ez badigute, zerbait egin beharrean aurkitzen gara.

Gaurko besterik ez. Umore txarrean gara baina barkatuko diguzu, baitakizu arrazoiak baditugula. Laster arte.

AUZO-LANEAN

MAHAI BATEN INGURUAN

Zenbat gauza ez ote da egiten mahai baten inguruan? Zenbat arazo ez ote ditu konpondu mahai inguru batek? Eta azken aldi honetan mahai bilerak oso modan jarriak zaizkigu. Han eta hemengo aldizkariak noiz behinkako bazkari famatu horietako berriak eskaintzen dizkigute ozenkiro. Bartzelon egindakoa dela, Madrilan zenbaitzuen «gau pasa» dela, aldizkari baten hirugarren urteburua ospatzeko bilkurak, eta abar, modan jarri zaizkigu.

Eta gure artean ere Donostiako jatetxe batean egindako bilerak, barkatu!, bazkariak, izan du han eta hemen zabalkunderik. Kolore askotako jendea osatzen zuten hamairu bazkalderrek. Gorri izeneko koloredunak, hiriagoa ere bai bat edo beste, zuri kolorea ez zen falta izan... Hain bakar eta sakabanaturik gailtzen honetan, bakarriketan isildu gabe gailtzen honetan, «diálogo» erakusbide ederra eskaini digute guztioi.

Elkarrizketaren beste zenbait gailen artean, euskal arazoak oso larrituta azaltzen zaizkigu. Bada euskaldun bezala eta gero sozialista bezala hitzegi duenik, momentu desberdinetan bere iritzia agertzen duenik. Bi alderdi hok batutzea hain zaila ote? Zenbaitentzat dirudienoz bai.

Tragikomediaren kutsua hartzen diogu bazkari zelebre honi. Eta egia aitortzekotan, zenbaitak bere antzez lana oso ondo bete du. Txalorik eta esku zartarik merezi dute hain trebe eta egokiro lana egin dutenak. Bejondeizuela!

Hemen era askotako lanak daukela dirudi. Batzuk presagintzan ari dira, arriskupean su eta gar, jo eta ke. Beste batzuek, lan teknikoagoa egin gogo dute nonbait, eta turbina prestatzen ari dira. Bada inaugurazio egunerako eginkizunetan dabilenik ere. Eta azkenik, beste batzuek, txartelak eta errezi-boak prestatzen dihardute, argi indarra bidali bezain laster, kobrantza lanetan has daitezten. Bazkalderen artean, eginkizun desberdinek beregain duenik izango da noski. Baina nor ote da presagintzan dabilena? Nor azken txartelak prestatzen ari dena?

Mahai baten inguruan bildu ziren, hamairu ziren. Bazkalderen bat edo beste falta zen. Sobran ere, agian, beste bat edo beste izango zen. Bazkaria nork eta zer asmaten prestatua zegoen jakiteak asko lagunduko liguke. Dena den, bazkaldu zuten, eta ondoren «hamaseigarren aldaketak» kanpai hotsez honen berri eman digu. Guk ez dugu horrelakoren berririk ematerik izan. Zer egingo da bada!

Sarritan, erabakirik nagusienak mahai inguru batetan hartzen dira. Vietnamgo gerratea geldieraztearen mahainaren formaz luzaz mintzatu ziren. Hori ere garrantzitsua zen nonbait.

Ea bada guri ere gosea eta apetitua irekitzen zaigun, gose garelarik, mahain baten inguruan biltzeko kemenik izaten dugun. Mahai on batek, goseak asetzeaz gain, beste ondoren onuragarriak izan dezake eta.

Bada zein eta zertaz bildurik. Etxe bateko bizilagunak gauza askotarako bildu ohi dira: oker dauken gauzak konpontzeko, etxea ahalik garbien eta txukunen gordetzeko, zorrak ordaintzeko, posible baltz, etxe zahararen orde, berri bat taxutzeko. Eta guzti hori, guztien komenientzia moldatzen saiatzen gara. Hori da, behinik behin, gizalegea. Baina gure artean, garban itutepean bizi denari ez zaio sos erdi baten kasorik egiten, lehen bizitzan bizi denari ez zaio itutea bere etxeraino iritsi diezaiokeenik bururatzen. Eta itotiz jositako teilatua piplak jotako abea bezain arriskuzkoa dugu.

Ea mahai inguru batek itotiak eta piplak uxatzen laguntzen digun.

MIKEL UGALDE

zeruko
ARGIA

JABEA:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoek.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1
Donostia, Okendo, 22
Telf. 41-95-88

Ondezkaria: Kaletano Ezeiza Iturriza

ARPIDE SARIA:

Barruan	400 pezeta
Korreo batasunetako herrietan	620 pezeta
Atzerrietako beste herrietan	460 pezeta
Airez	Aldez aurretik galdetu
Salmenta (ale bakoitza)	10 pezeta

Moldiztegia eta Idazkola:

«Gráficas Navasas»
A. Adoain, 1. IRUIÑEA
D.L.: NA. 80-1963

zenbait berri

Urtarrilaren 25ean, Eibarko Armeria Eskolan, Oiertzango "In-txixu" Taldeak "Orria 778" delako obra aurkeztuko du. Antzerkia saio hau S. C. R. Arrate elkarteak eratua da, eta gaueko 9,30etan hasiko.

Hilaren 28an, Jose Leon Iriarte tolosarra, "Euskal Herriko ekonomi-kondairari buruzko zenbait alderdiz" mintzatu da, Tolosako "Txinparta" Elkartean. Hurren astean, aldiz, Juan Antonio Urbeltzek, ihaute-riaz hitzegingo.

Otsailaren 17tik 23ra arteko zazpi egunen barruan, II Euskal Koru Astea eratzeke da Bilboko Begoña Elizan. Guztiz hogeita zortzi taldek parte hartuko dute, lau eguneko.

Martxoaren 21, 22 eta 23an, Bizkaiko Erdi Aroko kondairari buruzko III Sinposio delakoa eratzeke da Bilbon.

"Real Sociedad Vascongada del Pais" elkarteak bi urte-rik behin eratu ohi duen sinposio hau Erdi Aroko demografi-az izango da aurten, baserri, hauzo eta hiriak zein moldetan osatzen joan ziren, gizarte egiturak, legeak etab.

lur - kriselu

Urte berriarekin batera editorial berri bat loratu zaigu euskal kultur munduan.

Berria edo berritua, LUR Editoriala desegin gero, hango taldekoak KRISELU izenez plazaratzen zaizkigu zenbait hilabete luzeko isilunearen ondoren.

KRISELU izena bera ere ez da guztiz berria. Hainbat irakurlek gogoan izango du, agian, orain dela zazpi urte Gabriel Arestik sortarazi zuen editoriala; "Euskal Harria, Nekazariaren Dotrina" eta beste zenbait titulu saso haretakoak ditugu.

KRISELU Bilbon jaio zen, Bizkaian, antzerki talde bezala, lehenik, eta editorial bezala gero. Haren sorrerako dugu Arestiren bertso hau:

Ez bakarrik odolak zainetan irakin
Ikusi gazteriak egiten zer dakin
Egiaren mesede jarrai eta ekin
Bizkaia argitzeko Kriselu batekin.

Baina, joana joan, Ibon Sarasola, Ramon Saizarbitoria, Luis Haranburu-Altuna Patrik Urkizu, Joseba Zulaika, Gabriel Aresti eta Izaskun Agirrek osatzen dute orainko KRISELU berri hau, eta lan serio bezain interesgarri eta zabal bat eskaini asmoz datozkigu, gainerako kolaborazioak ere lortuko dituztelakoan.

Talde polemikoa denik ezin uka, eta alferriko esne-berbetan baino, haren obratan espero dugu egiazko eta baliozko emaitza ikusi.

Artean, programa guztiz joria burutua dute, berrogeiren bat orijinal bai, hogei eskutan eta hamalauren bat —hilean bat gutienez— 1975 urte honetan argitaratzekoan.

Lehendabiziko alea datorren astean agertzeke da, Ibon Sarasolaren "Tillardegi eta Saizarbitoriaren nobelagintza" deitu entsegua, hain zuzen.

Ondoren aterako dira Patrik Urkizuren "Sekulorum Sekulotan" deritzan nobela, Joseba Zulaikaren "Adanen Poema Amaigabea, Ibon Sarasolaren beraren "Euskara Urbanoa" izeneko beste entsegu bat, Luis Haranburu-Altunaren nobela eta ipuin labur batzuk, "Kosta Nuklearra" eta "Bilinguismoaz" azterketak elkar lanean, Patrik Urkizuren "Euskal Teatroaren Historia", eta, baita, Ramon Saizarbitoria, Mikel Arregi eta Patrik Urkizuren beste zenbait liteatur lan ere.

Datorren urterako geratzen dira, berriz, Andolin Eguskitza, Bernardo Atxaga, Gabriel Aresti, Jon Mirande eta beste hainbat lanak.

KRISELU Talde berriak ez du eskuliburu hoitara bere lana mugatuko, aitzitik, ikastolako irakurgaiak, haur-entzatu ipuinak eta itzulpen lanak ere egin nahi lituzke. Testogintzan zer bait baino gehiago egina du eta egingo Federazioak, baina irakurgaitan, ordea, hutsune larria dugu. Arlo honetaz zer bait prestatu nahi lukete KRISELUkoak datorren ikasturorako.

Ipuinei buruz, ordea, asmo hutsa baino gauza egina

da oraingoz "Asterix eta Obelix" ipuin ospetsuen itzulpena. Dagoeneko zazpi liburuxka itzuli eta taxutuak ditu Gabriel Arestik, eta maiatzean edo lehen alea argitaratu emango. Hamabost milakoa izango omen da ale bakoitzeko edizioa. Ez da halakorik usu euskal argitaraldietan.

Beste lan bat, aski berezia eta berri berria euskal alorrean, hainbat euskal obra ezagunen itzulpena izango da. Euskaratik gaztelarako pausoa alegia. Hau da, dagoeneko euskaraz argitara emanik dagoen zenbait nobela eta entsegu aparta gaztelaraz argitara eman, irakurlego zabalago batek Euskal Literaturak duen garrantzi eta kalitatea ezagut ahal ditzan.

Asmo onik bada, antza. Lanerako gogorik ez da falta, nonbait. Ongi etorri, beraz.

gure patroli handia

Izenburuak besterik badirudi ere, ez naiz Loiolako harma-gizonaz mintzatu, Sales-ko Frantzisko baidzik, duela lauhun urte inguru Ginebrako apezpiku izana, eta idazle zenaren aldetik erakutsi zuen trebetasun eta zuhurtasunagatik, Eliza Amak kazetarien patroitzat izendatua.

Ez daude gaur egun "patroiak" modan, ez Elizarenak eta ez besteak. Sasoi batetako "gremioak" ere deuseztatu ditu zoriarekiko sindikatu bakar bezain garauak, eta hainbat sandu urtean behingo afari gabe geratu bide da, agiriko funtziorik gabe, antza, zenbait parrokiatako sakristi-apaiak bezalatsu.

Euskal Herriko hiriburuetako erdal kazetariak, ordea, aurten ere elkarrekin bilduko dira urtarrilaren 29an, meztara joango dira, eta eliz atariko harmailetan urteroko argazkia aterako, ondoko urtetan zeintzuk hil diren eta zeintzuk ez, errazago kontatu ahal izateko.

Euskal berri emaleok ez dugu, aldiz, horrelakorik egingo, "Ricardo Corazón de León"en titulurik ez dugulako batetik, eta euskal idazle "progrek" izkutuan baino meztara joaten ez direlako, gehien bat.

Caro Barojak esana du, eta ondorengo esana ere, euskalduna bere historiaren lekuko mutua dela. Euskaldun orotan eta euskal kazetarietan bereziki pentsatzen ari zen nonbait Eliza Ama, Salesko Frantzisko kazetarien patroli izendatzeaz gainera, gor eta mutuen patroli ere izendatu zuenean.

III euskal unibertsitatea

III Euskal Unibertsitatea mar-txan dugu; abiada isilean, agian, baina etengabekoan behintzat. Udako fruituak beharko aurrez erein eta eragin.

III Euskal Unibertsitateaz, hain zuzen, batzarre bat eratu zen urtarrilaren 11an Donostiako E.U.T.G. delakoan. Bertan bilduak ziren Manex Goñenotxe, Baionako IKAS taldekoa; Antolin Eguzkitza, Deustuko "Euskal Kultur Mintegikoa"; Zalbide, "Elhuyar" taldekoa; Barrenetxea, Donostiako "Euskal Kultur Taldekoa"; Artamendi, E.U.T.G. bertakoa Aduriz, JAKINEkoa; Iñaki Zubizarreta, Donostia Herri Irratikoa, eta Juanjo Zearreta eta Jose Luis Lizundia, Euskaltzaindiakoak.

Lehen eta behingoz, zein egunetan eratuko ote den aztertu zen. Abuztuaren 25etik irailaren 6ra izan zitekeen, baina erabat erabakitzeka geratu zen. Non, berriz, Donibane Lohitzunen edo... bertako Lizcoa urtez urte gero eta txikiago gertatzeko arriskua bada ere. Beste zenbait aukera aipatu zen, Baiona, Hazparren, Uztaritz... zenbat eta herri txikiago hainbat eta lan serioago eta emankor-rrago, zenbaiten ustetan.

Gaie buruz, ordea, Artamendik gai monografiko bereziren bat hautatzen eskatu zuen, zenbait unibertsitari gai euskaratuz baino, euskal arazo eta gaitan murgilaraziz.

Lizundiak, Artamendiren iritziarekin bat etorri arren, nolabait alderantziz proposatu zuen, hau da, disziplina-arteko gai orokor batzuk hautatzea alegia, hala legeria nola kondaira, hizkuntzalaritza zein beste gai batez iker-tze lan bat moldatuz, hontaz eta hartaz zenbait istudio zehaztuz eta finkatuz.

Beste zenbait arazoren artean, eta Euskal Unibertsitatearen inguruan ere, euskal ikasleen fitxa-bilduma bat moldatzea erabaki zen. Honako fitxa-bilduma hauk, Baiona, Donostia, Bilbo eta Iruñean osa zitezkeen, Espainian zein Frantzia guztian zehar sakabanaturik dauden ikas-leen berri zehatzik bildu asmoz.

Asterix eta Obelix

garbantzuko balira ore...

Almazan handi-mandi hoitako bat Bilbora etorri zenez gero, Bilbo Zaharreko dendari txikiak kexa izan dira sarri, egiazko bizkaitarrak behar lukeela bizkaitarren dendetan erosi, eta ez zuzendaritza (eta kutxa) Madrilen duen bati diruok eman.

Bizkaitar batek baino gehiagok erantzun izan die, herrenbeste hileta jo gabe behar luketela lehenik dndariek berek bizkaitartasuna erakutsi, esne-berbetan baino egiazko ekintzetan frogatuz.

Horrez gainera, badakigu jakin, duela zenbait hilabete Bilbo Zaharren egin zen inkesta batetan, benetan jende askok euskara eza salatu zuela merkatalgo arazoetan.

Hauk honela, bioitz beroak baino patrika hutsak iratzarri bide ditu dendarion irudimena, eta urtarrean ipi-ni den zenbait txartel, euskaraz ere jarri izan dute: DES-CUENTOS — BERATZEAK.

Nik neuk ez dakit zer arraio esan gura ote duen "beratze" horrek, neure ofiziotan behintzat ez bait dui —bada ezpadan ere— erropen "beratzea" eta prezioen "beherapena" sekula nahasi. Prezioak "beratu"... garbantzuko balira ere!

Inork ez dio Bilbo Zaharreko Dendarien Elkarteko Zuzendaritzari asmo honik ukatzen, baina, horregatik, asmo hutsa ez da gaur aski. Euskara plazaratu egingo bada, hori baino serio-tasun apur bat gehiago beharko du egin. Eta baldin dendarion zuzendaria horrenbesterik ez bada, galde dezala Euskaltzaindian, Bibo Zaharrean bertan bait dago, oraindik zenbait ez badu jakin ere.

"Bilbo-zarreko" hoiek
zer dute merezi?
Errekan "beratu" ta
leixeban egosi!

denetarik

Benetan ale interesgarria ANAITASU-NA euskal hamabosterokoak eskaini digun azkena, 1974eko abenduaren 31ekoa, alegia.

Bataz beste, ohizko artikuluez gainera, "Euskal Liburgintza 1974, Euskal Kazetaritza 1974, Euskal Entseugintza 1974, Euskal Irratia 1974" eta "Euskal Kultura Idatzia 1974" deitu azterketak erabat aipagarri dirateke, berotik bait dira ale bakan hau gainerakoetatik berazten duten lanak. Era berean, irakurgarri, "Aldizkari Zaharrak" deritzan artikulua.

Urte muga, jakina, urtean behin baino gertatzen ez den gauza denez gero, beste zenbait aukera eta atxakia bilatu behar luke ANAITASUNAK, era honetako ale bereziak sarriago argitara eman ahal izateko.

Arrasateko "Danok" Taldeak II Alfabetatze Ikastaroa prestatu berri du. Ikasaldiok lau mailatan moldatu-ko dira, urtariletik maiatzera arteko bost hilabetetan.

Gipuzkoako Nekazari Sindikatu Ganbarak II San Isidro Saria antolatu du.

Idazlanok euskaraz egingo dira, baserri gaiei atxikiak, edozin literatur motatan burutuak.

Lehen saria 50.000,— ptako. izango da, eta 30.000,— eta 20.000,—koak bigarren eta hirugarrena. Epea, mai-tzaren 31an amaituko da.

Egun hontan, liburu bakar batetan argitara emateko dira F. Engels-en bi obra klasiko, "Sozialismoaren aurrerabidea utopiatik zientziara", eta "Ludwig Feuerbach eta aleman filosofia klasikoaren amaiera" izene-koak.

Hendaiaiko "Mugalde" liburu-dendan salgai egongo da, Xabier Kintanak orain dela pare bat urte euskaratutako liburu hau.

ZENBAT GARA

UROALDEKO BIGARREN SAIAKEREN INGURUAN

Aspeitiko Antxietaren kulturetxean, Urtarrilaren bigarren astean osatu dira Urolaldeko bigarren Saiakerak. Iazko Ekainean bukatu ziren Lehen Saiakera gogoangarri haien jarraipen zintzo izan dira bigarren hauek. Lehen haiek, Euskaltzaindiari eta hizkuntzari atxikiak; Aranzadiko Elkartearen zenbait xehetasun hurbilki ezagutzeko abagunea ukan dugu. Gazte eta oso gazte ez diren sasoiako entzule ugari bildu da Antxietaren etxera. Gipuzkoako herri askotako, mendizale, ikasle, ikerlari eta besteak, hementxe bildu gara, gure lehengizonak, gure Herriaren lehena eta Aranzadiko Elkartearen ekintzak ezagutzeko irrikaz. Aranzadiko lau hizlari hauek, Urolaldean egin zizkiguten mintzaldien laburpen bat, eskaini nahi genieke, Zeruko Argiako irakurle guztiei. Honatx bada egunetik egunerako berri:

ARANZADI ELKARTEAZ, MARZELINO AIZPURUA MINTZO

Haserako hitzaldian, Marzelino Aizpuru, Zeruko Argia honetan hain ezaguna den idazlea, Elkarteaz mintzatu zitzaigun. Talde honen jomuga nagusia honela zekusan: "Euskal Herrian, izadi eta antropologia alorrean azterketak egin, eta ondotik, beraren berri Herriari eman". Elkarte honek, "Aralar Lagunak" zeritzan mendizaleek eman zioten arnasaz, hasi zuen bere bidea. Lehen arautegia 1947garren Urtarrilean onartu zuten. "Aralar Lagunak", apalik bederen, Euskal Herriko izadi ikasketan zegoen hutsunea bete nahi ukan zuten. Ordurako, Telesforo Aranzadik eta Joxe Miel Barandiaranek ikerketazko lanik asko eginik zuten. Baina, Aranzadi jauna, Barzelonako Unibertsitatean, antropologia sailleko irakasle izana, 1945an hilik genuen; eta Joxe Miel jauna berriz, 1936az gero, Lapurdin ziharduen. Elkarteari, "Aranzadi" izena, Telesforo jaunaren oroimenez jarri zioten.

ELKARTEAREN HASTAPENAK

Haseran 75 bazkide zuten. Egun, milata zazpirehundik gora du. Gutxi gorabehera, honela banatuak: Gipuzkoan: 1.300. Bizkaian: 130. Nafarroan: 64. Araban: 30. Peninsulan zehar: 240. Atzerrietan: 50. Urte luzeetan, Elkarteak, bazkide hauen laguntza soilez iraun ahal ukan du. Gertakari hau, herbesteko askorentzat, harrigarria izaki.

Egun, bi Aurrezki-Kutxen laguntza eta beste apalagokoena ere eskuartzen ahal dute.

MUNIBE ALDIZKARIA

Aldizkari honen izena, XVIIIgarren mendean R.S.B.A.P. sortu zuen Xabier Maria Munibe zalduntxoaren oroimenez hartu zen. Lehen alea 1949an inprimatu zen. Munibe aldizkari honetan, ikerketari dagozkion lanak argitaratzen dira. Adibide gisa, hor dugu lekuko, 1972an Jesus Altunaren doktoral-tesiaz inprimaturiko Munibe bikaina.

Muniberen azterketa lanak, Europar eta Ameriketako, lan-mota honetaz argitaratzen diren 200 aldizkariak trukutzen da. Aranzadi taldekoek, horretara, beren azterketa gaitarako, material baliotsu batez hornituak daude. Honela zioen Marzelinok: "honela, guk ezagutu egiten bait ditugu beren lanak, eta era berean, haiek gureak". Dibulgazio alderdia ordea, Aranzadik ez du bazter utzi nahi. Horregatik da Aranzadian azken aleak hartu duen berritaztea. Berton, euskarari toki gehiago emango zaio.

Zenbait diapositibaz argi eginez, lanerako metoduen berri zehatzak, oso samur azalpendurik, eman zizkigun. Aranzadiko Elkarte hau, gaurdanik, hamarren bat lan-sailetara hedaturik dago. Beraren aipamenak, gaingiroki antzera eginaz amaitu zuen bere ihardunaldia. Marzelino Aizpuru berau, bosgarren urtez, Barcelonan dihardu, bere ikasketak egiten.

JESUS ALTUNA: PALEOLITO GARAIO GIZONA

Gaia oso zabala zuenez gero, hitzaldiaren ordu-mugak ez hautsitzearen, hitzaldia, ia gehiena irakurri egin zuen. Joxe Miel Barandiaranen "El mundo en la mente popular vasca"ko aipamen bat eginaz lotu zituen bere gaiari. Gipuzkoan egin diren ikerketak lau urtesailetan banatu zituen:

- 1) 1871-1915.
- 2) 1916-1936.
- 3) 1937-1952.
- 4) 1953-1974.

Ugaztunen lehenbiziko aztarnak edo hezur-fosilizatuak, Oñatiko Aizkirri harzuloan arkituak dira. Harako arkikundea, Markos Mendia, harzuloaren jabeak, egin zuen. Harzuloa zabaldu beharrez hasi eta, estalagmitazko estalki lodi baten azpian, hezur multzo bikain bat arkitu zuen. Hezurrok "Ursus Spelaeus" saillekoak zirela erabaki zen. 1871an zen hau guztia, hots bigarren karlistada lehertu hurren zegoen, handik laster, Aizkirriko harpezuloan lanik egitea; ez zen posible izango.

Zegamako Aketegin, 1884an, bigarren aldiz arkitu ziren, ugaztunen hezurak. 1892an, M. del Valle Lertsundiko Kontea, Errenteriko Aitzibitartean zenbait eskabakuntza egiten hasi ondotik, berehala, hasitako lanak utzi beharra izan zuen. Aztarnategi honetan Barandiaran 1960an etorri arte, deus egiteke egondu zen.

TALDEAREN FINKAMENTUA

1916-36-ko bigarren aldi honetan, T. Aranzadi, J. M. Barandiaran eta E. Eguren elkar-lanean hasi ziren. Hiru maisuok elkartu zirenez gero, Gipuzkoako ikerketak arunt sendotu ziren. Aro honen buruan arkitu ziren Arrasateko Lezetxiki, Mendaroko Aitzbeltz, Debako Urtiaga, Ermitia etab. Hogeita hamaseian, talde bulartsu hura, sakabanatu egin zen. Handik urte batzuetara Aranzadi eta Eguren Beste Mundura joan ziren eta Barandiaran 1953an berriro Hego aldera heldu arte behearakada handia izan zuten, hemengo lanek. Barandiaran berriro etxeratu zenetik hartuko zuen Aranzadi Elkarteak, susperraldirik sendoena. Laugarren aldi honetako lanen zehaztasun argiak eman zizkigun Altuna maisuak. Leibar, Altzerri, Ekain etab. aipatu zizkigun aldiotako arkituntzarik baliotsuenak bezala. Diapositiba ugarien bidez, majina bat trikuharri, harrespila, eta lanabes erakutsi zizun. Tartean Urbanas arkituriko aizkora bat ere bai, orain chunen bat urtetakoa. Baina agian adierazgarriena, gure eremuan zehar ugarteak non, sortu ziren azalpentzea izan zen. Azken adibide hau, Altunak diapositiba batzuen eskemaz agertu zizun.

Garai ezberdinetan arkituriko lanabes eta ertilanen zertzelada zehatzak jaso ahal ukan genituen. Hitzaldian zehar Jesus Altunak, ez zuen berak egin dituen lanen aipamenik egin, apaltasunez guztia. Aurki plazaratuko zaigu ordea, berriro ere beste liburu ikusgarri bat eskainiaz. Hiru hizkuntzatzen moldatua izango den liburu honek, "Lehen Euskal Herria" du izenburutza. Gero argitaldarien bidez laster eskuratuko dugu. Aspaldion agertu zaigun lanik serioenetako bat izango da, Altunaren liburua.

ARANZANTZA AROA, F. LEIZAOLAREN IKUSPEGIZ

Ohituak gande sarritan artzaiak ikusten, baina ez dugu sumatzen artzaintzaren mundu aberatsa. Leizaola gazteak ikuspegi zabal bat eman

ANITZNAZIOTAKO

Mamuen artean dabil borroka. Ez ote dute, bada, izena (anitznaziotako, multinacional) eta irudia mamuen antzekoa? Mamu eta izugarri hauek zer diren agertzen ez naiz ni hemen hasiko. Erresumen gainetik eta barnetik dabilzen anitznaziotako konpainia horien berri guziok, hor nonbait, badugu-ta. Mamu deitu diegulako ez da, noski, inor harrituko. Ez ahal dira bada, horiek izan arestiko zenbait gogorkeriatan eta gobernu suntsiketan sarturik eta nahasturik ibili omen direnak? Ez ahal dira, bada, honelako konpainia beldurgarriak izan eurodolarren merkatua ondatu dutenak, petrolioaren manka egin dutenak, eta inflazioaren izurritea erakarri eta hedatu dutenak?

Ez da, beraz, harritzeko gaurregun «anitznaziotakoak» aho orotan, paper guztietan eta azterketa «politiko»etan beti agertzea.

Hau guzia esateko ez zuen, noski, merezi artikulurik idazten hastea. Jarri baldin banaiz idaztera, beste arrazoi bategatik izan da. Esan nahi dut, «anitznaziotakoetan» beste alde bat ikusi us-te dudala, alegia. Goraxeago aipatu ditudan egitate horiek guziak, hipotesis gisa, nik ontzat hartuko nituzke. Ez nintzake, alegia, gobernu-suntsiketa, eta merkatuetako bihurriketaz gehiegi harrituko.

Baina nik nere gogoan darabilkidan ikuspena besterik da. Mamuen artean dabil borroka, esanez hasi dut artikulua, eta, berriro, hari honi lotuko natzaio.

Lehenbiziko «anitznaziotakoak» ez dira gaurregun konpainia ikaragarriok. Hain zuzen, mamu izena eta irudia (ongi mereziak, ikusi dugunez) beste «anitznaziotako» batzuen gainetik altxatu direlako, irabazi dituzte. Beraz, hemen ere «berriaren eta zaharraren arteko betiko borroka» dabil.

Anitznaziotako zaharrak —zaharrak, ez, halabaina, akituak— erresumak dira. Berauek ere, XIVgarren mendean sortzen hasi zirenean, mamu antza eta irudia izango zuten Erdi Mendeko jaun eta ofizialen begietan. Komerzial burgesia izan zen, hirien eta herrien gainetik, Printzea erresumako alkan ezarri zuena. Orduan ere, merkatu arazoa zen. XIVgarren mendean Europako komertzioa hedatua zen sorkaldeko mugataraino, turkoek bideak debekatu zituzten, merkatua hertsiki egin zen eta kompetentziaren eraginaz komertzial burgesia erresuma —anitznaziotako erresuma— baitan bere merkatua babestera prestatu zen.

XXgarren mendeko anitznaziotakoak ere merkatuaren, kompetentziaren eta teknologiaren eraginaz sortuak izan dira. Ordukoak, komertzio burgesia sortuak; gaurregunok, aldiz, finantza eta industriako burgesia sortuak. Jakina, denboraren poderioz zaharra santu, sagaratu eta benegarri bilakatzen da. Eta, harrigarria izan behar luke, baina ez da, zera, alegia, burgesiaren kume

izan ziren erresumak, gaurregun «klase» guziek beretzat ongi hartuak daduzkatela. Eta gogoetalariek berak ere, jendarteko sentipen gozo horretan zindo arkitzen direlarik, ez dira fenomeno handi hau —hots, anitznaziotakoen fenomeno— alde eta saihestu guztietatik behatzera eta aztertzeraz etortzen.

Neretzat, behintzat, «anitznaziotako» deitu dugun gaurregun fenomeno, bi aldetatik hartu eta aztertu behar da. Inperialismoaren aldetik —haseran ikusi dugun legez—, eta, bidebetez, egungo ekonomiaren eta erresumaren arteko etsaitasunaren aldetik. Egia esan, azken aldi honetan harriturik gelditu naiz. Esaterako, Frantzia, sozialista alderdiko gogoetalariek berek, gaurko krisisaren azterketa egin ondoren, burgesia isla edo distira, berbera agertzen dute, zeren Frantziako ekonomia, erresumaren barnean babestu behar dela bait diote.

Hau, neretzat, azterketaren erdia egiten dutelako da. Inperialismoa aztertzen dute, agerian dadukatelako; baina estatuaren krisisa, sumatzeko ere, ez bide dira gauza.

G. ANSOLA

zizun. Lehenik artzaintzaren eremuak finkatu zituen: Aralar, Urbia, Urbasa, Ernio etab. Beti ere artzaiak mendi-besangatan ezagutuko ditugu. Artzaien ibilbideak oso ederki mugatu zituen. Ibilbide hauek toki batzuetan oso luzeak izan ohi zirela esanaz, Erronkariko artzaiak Hueska aldera egiten zituzten ibilaldiak xehetu zituen. Artzaien bizimoldeak, lekuan lekoku ardi motak etab. azalpendu ondotik, diapositibak agertu zituen. Honela artzaien parajeak, bizitokiak, tresnak etab. ikusiaz, Nafarroan arkituriko zurezko kaiku bat erakutsi zizun. Ontzi hau, ardi-jezteko kaiku bat da oso apartekoa, bere hanka eta guzi pieza batekoa. Europar bakarra omen.

J.M. BARANDIARAN eta EUSKAL MITOAK

Pozik aritu zitzaigun gure Joxe Miel janna. Gaia ere berak hautatua zen. Hitzaldian zehar berak jasotako ipuiak eta esaldiak jorratu zizkigun. Mitoak, bitxikeria huts ez direla zioen. "Lurraldeak, lurberak, ikusmirak... badu zerikusia gure hezkeran eta gure gogoetetan. Inguruari begira egiten ditugu galderak". Bi eratariko ikusmirak. Hots: bata, gure baitara begira, gure barrukoak. Ingurukoak bestea, Kosmosari begira. Simbologiaz aritu ondotik, zenbait mito mota aipatzera zetorkigun: lurrekoak, airekoak, mendikoak, gauekoak, itsasokoak etab. Gure mitologia, aspaldikoa dela uste du Barandiaranek, aspaldikoa ez dela pentsatzeko ez dago biderik. Lehen gizonak, harpe eta lezezuolotan utzi zizkiguten irudietan agertzen dira ireluak. Euskal Herrian, era honetarik 14-15 harpezulo ditugu, denak, orain 15-13 mila urtetakoak. Ekain, Altzerri, Isturitze etab, oso aberatsak ditugu. Zuberoan ere, ehizi-irudiak. Irudi guzti hauek, mitoak badute zerikusirik.

San Martin txikiren mitologia aberatsa, Joxe Mielek, Ataunaldian jasoak, agertu ondotik, Olagintza hasi zen garaitan sorturiko mitoak ere aipatu zizkigun. Mito hauek, gure ataundarraren ustez, olangintzaren aurrerapenak salatzen dituzte. Aralariko jentilen ipuia, "Euskal Erriaren Alden" argitaratua eta Ostiari buruz sortutakoak ere aipatuak bukatu zuen bere hitzaldi bikaina. Bukaera haxe aholkatu zizun: "simboloak, simbolo bezala hartu behar zirela". Beste bat arte esanaz, sekula bezain gazte eta sasoiako itzuli zen Ataun aldera gure Joxe Miel haundia.

Lau egunotan, ahal izan dugun egokiena, saiatu gara Aranzadi Elkartearen berri ematen. Honela, bi saiakeretan, gure Herriko erakundetarik nagusienak erabili ditugu, hots, Euskaltzaindia eta Aranzadi. Metodologiaz, bi saiakeraok berdinak izan dira. Herriaren erantzuna, biotan ezin itxaropentsuagoa. Egitarau osoa egun guztietan hutsik egiteke bete dugu. Hizlari bakoitza arretaz prestatuak etorri zitzaigun. Donostiako Herri Irratiak, egun bakoitzaren berri eman genezan ordu laurdena eskaini zizun egunero. Gure esker ona guztiei.

ANATSAN

FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR'ek
oztuko
du bereala

URNIETAN ANTZERKI TALDE BERRI BAT

"BURUNTZA" izenarekin berehala agertzekotan dira

URNIETAN
ELIZ-ONDO ZINEAN: OTSAILAK 1 GAUEKO 10-12h
OTSAILAK 2 ARRATSALDEKO 6-8h

Urnietan antzerki talde berri bat sortu zaigu. Eta gertakizun hori teatrozale guztiontzat pozgarri da. Egia esan, Urnietan lehendik ere «Egi Billa» deituriko taldea badago, aski ezaguna eta herriz herri teatrolanean aski ibillia, baiña «Egi Billa» taldea jende nagusiz osatua dagoen bezela, sortu berri den talde hori gazte eta gaztetxo osaturik dago.

Talde berri horren izena BURUNTZA da, eta hamabi urtetatik hamazazpirañoko gaztetxo osaturik dago. Talde berri bat sortzeko asmoz orain hillabete batzuk lanean hasi zena, eta era berean orain taldearen zuzendari dena, Lurdes Iriondo da.

Urnieta, Gipuzkoako beste herri asko bezela, euskalduntasun aldetik (hizkuntzari begiratu behintzat), antzerkitan joan diren hoietakoa da; ez da berez herri industrial, baiña industriadun bi herriren artean egonarik (Hernani eta Andoain), inmigrazioaren eraginez ikuitutako herria izan da. Horrek aldaketa bat gertatzen du, eta aldaketa hori, zoritxarrez, euskeraren kaltetan izan da. Horrek ez du esan nahi kalte hori konpon ezin denik; ezta ere ez du esan nahi inmigratioak zama jende multzoa euskaldundu ez genezakeenik. Baiña lan zail eta luzea da, eta hortan saiatu egin behar.

Urnieta ikastolara, adibidez, gaur egun ez dituzte umeak euskaldunek bakarrik bialtzen, kanpotar zenbait jende ere bialtzen baititu.

Orain sortu berri den antzerki taldearen arazoa berdin-berdina ez bada ere, familia berekoa dela esan liteke. Urnieta, eta Euskal Herri osoan berdin, gaztekoen saila oso bazterreraz utzitako saila izan ohi da; ez zaio kasorik egiten. Hamabost urteko gaztetxo bat pertsona helduok ez dugu oso ongi konprenditzen; gaztetxo horren problema, kezka, ero-haize eta fantasiaz urrun gelditzen zaizkigu. Orduan, hor gure inguruan belaualdi bat heltzen ari da, bazterreratua dagoenez gero, mila zulo, zabarkeria eta saretan eror liteke.

Horrela, eta besteak beste, gaur egun Euskal Herriko gaztea bere herriaren nortasunari doazkion ezaugarrietatik (mintzaira; kondaira, literatura eta artearen azagutzea; politikazko formazio eta ikuspegia, etabar) nahikoa urrun eta aparte ibilli ohi da sarritan. Eta hori

penagarri da. Lan bat badago hor egin beharra.

Horrek ez du esan nahi Urnieta BURUNTZA talde berri hori euskalduntzearen helburu bakarrekin sortu denik; hortaz kanpo, antzerkiari buruzko gogoak bere garrantzia izan du.

Talde berri horren helburu eta asmoez zerbait jabetzearen, bertako bi gaztekin mintzatu gara. Jexux Mari Gorrotxategi eta Elena Arribillaga, taldeak arduradun bezela izendatu zituenak, gure aurrean ditugu:

—Teatrogintzako lan hortan zergatik hasi zinen?

—Lurdes izan zen martxan jarri gintuena. Hasieran ez genuen gauza oso garbi ikusten, baiña kuriosidadez beterik hasi ginen, mundu berri batean bezela murgilduta... Orain pozik gaude, lan bat egin dugula ikusten baitugu.

—Zer obra da prestatzen ari zaretena? Norena da eta izenik bai ahal du?

—Bai, izena badu. Lehenik prestatzen ari garen lan hori Lurdes Iriondo esmatua da. «Buruntza-azpian, edo dena ankaz gorako lurraldea» deitzen da.

—Eta asmakizun hori zertaz da, zer gai du?

—Urnieta kontakari batetik sortutako asmakizuna da. Bigarren karlista gerratean, Urnieta etxe eta baserri asko gudari liberekin erre egin zituzten; orduan jendeak herritik ihes egin zuen, eta kontakariak dienez, pertsona batzuk Buruntza mendiaren azpian irudimenezko leize batean ikutatu ziren, eta gaur arte ez ditu inork gehiago ikusi... Orduan, gu prestatzen ari garen obra hontan pertsonaje haiek agerrazten ditugu; bai eta izpiritu eta beste izaki mitiko batzuk ere. Basajauna, Sorgina, Sanson, etabar. Leizean bizi diren pertsonajeak oso hipokritak dira, baiña halako une berezi batzutan beren egitazko aurpegia erakusten dute... Kontraste hoiek gertatzen direlako deitzen zaio Buruntza mendiaren azpiari «dena ankaz gorako lurraldea».

—Obraren ari ongi ulertzen ahal da?

—Bai, bai; zailtasun haundiegirik egongo denik ez dugu uste. Kontuan hartu, gainera, guk obra hau batez ere gazte eta gaztetxoentzat prestatu dugula, eta ahalik eta bizien egiten saiatuko gara. Musikaz, soinuaz, argiz eta jakkeraz oso ongi ornitu dugu, eta horrek bere garrantzia izango du.

—Asko kosta ahal zitzaizuen antzerki giroan sartzea?

—Giroan sartzea ez, baiña hitzak ikastea eta eszenan mugitzea bai, dextenta kosta zaigu. Denak gazteak gara, eta ez genuen hontaz batera esperientziarik... Euskera aldetik ere taldeko gehienek nahikoa problema izan genuen, baiña gure ustez ongi gauditu dugu. —Eta nola liteke Urnieta bezelako herri euskaldun batean bertako gazteek euskera aldetik problema edukitzea?

(Galdera hau entzutean irrifara egiten dute) Ba... egia esan, Urnieta kalean gaurko gazteak euskeraz oso gutxi mintzatzen gara. Zoritxarrez horrela da. Alde horretatik begiratu, uste dugu teatrogintza oso ongarri gertatutako zaigula, horren bitartez asko ikasi behar izan baitugu.

—Noiz eta nun dezue obra hori lehenik agertzeko asmoa?

—Hemen, Urnieta bertan, Otsailaren 1ean eta 2an.

—Eta beste tokitara joateko asmorik bai ahal duzue?

—Bai, bai... gu, gure gustoz, deitzen gaituzten Euskal Herriko toki guztietara joateko prest gaude.

Elkarrizketa honekin batera, ensaiak bukatzen ari da. Ixildu da musika, itzali dira argiak, bildu dituzte arropa, dekorazio eta maxkarak... Hillabete askotako lana izan da gazte hauena, baiña lortu dutenak neke hori merezi zuela uste dugu.

Horrela, gaztetxo osaturiko antzerki talde bat, lehena ziur asko Euskal Herrian, jendearen aurrera agertzeko zorian dago. Berak saiatu dira; jendeak erantzun go ahal du orain?

XABIER LETE

Martin UGALDE-n

Bi liburu eta ohar...

delakoari buruz lau lerro

Astekari honen izenburu hortako artikuluan, autore bat bere buruz aritu behar izatea, egiazki bitxi da; egia kontrako zerbait buruz ez bada. *Hablando con los vascos* liburuaz elekatzeko ez dut uste Ugalde adiskideak beharrune aundirik izan duenez, kanore gabeko kritikak izan dituelako. Kritika bat egin baino lehen, denek dakigu autorearen gaia menderatu behar dela, bai eta egilearen mugak eta trabak ongi jakin eta ohartu, gehiegikeriak eskatzen aritu gabe. Bestela, obe da porruak landatzera joatea.

Euskaldunak izenburu denaren kritikak oharren laburreko iritzia dirudi: «Gazteak falta dira... dio, bai eta... or ezdagoz denak... jakina!! Halako pellokeriarik irakurri behar ditugula paperetan?; ez dakit zergatik autore molestatu den ihardestera; zer maillako pensalari ditugun euskalzaletasun ikusita, lotsatu behar gara!

(Boletín de A. de País delakoaren, 1974=1.º-2.º, kritika xume bat eginik nago ni ere, liburu hontako Banderian-en kapituloari buruz: ez dakit irakurleak onartzekoa denez).

Síntesis de la Historia del País vasco delako bigarren liburua, bat bederaren kapituluari gusto emanez botatzen dituzte hor... klase borrokazale bat... deitzen denak; ...sakonkiago sartzeko bilerak... aipatzen berriz, *Eusko Lurak* ere badu kopeta. Funtzatur bat duena txoilik, 4-garren Oharra da, eta gehiago aipatzea merezi luke.

Nere aldetik —Síntesis— hortaz (eta kitzikalari ausart hoiei) erranen diet, gure Historian, pasatu diren gauzak, iragan bezala kontatu behar ditugula, edo uste izaten den gisara; baina ez elki, guk nahi genukeen bezala. Honela, komedia polit bat osa dezakegu, baina ez Historia. Eta euskaltzale oro edo gehienei zuzendua, ez alderdi batekoel, dela progre edo dela eskuin. Gure artean, gure utsak aitorzea, jakitun diran batzuek ere ezin dute onartu; bizkitartean, ulertzen den bezala beste sailetan ere, dohain ederra da, eta erakasgarri; Elizak berakusatu duena. Autore batek, kanpoko kritikariei soegin behar die, erne asko; bestela, gure Historia sakon dakitenek eta arrotzek berek irri egiten dute, antuste eta txoriburutzat artzen gaituztela. Euskaltzale burubero askok uste dute Literatur Historia gure gustora idatzi leikela, akatsak ixilduz eta alde onak emandatzuz eta aundituz. Horrela, gure uts larriak ez daitezke behin ere zuzendu eta korreji. Gauden erne, burua galdu gabe.

A. APAT ETXEBARNE

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea
ERREDIZAK - EDERGALLUAK
EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta irmoak
Betaurreko galgatuak
Eguzkitarako betaurrekoak
Prismatikoak
Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak
Margozko argazkiak
Argazki zaleentzat
Fotokopiak
Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

KARDABERAZkoen batzarra

Joan den astean, urtarrilaren 16an, batzar nagusi bat egin dute Kardaberazkoek. Ez da arrizketa bileran azaldu ziren geienak apaiak izatea, elkarre ar, Gasteizko apaizgaitzian sortua dela, edozein-ek baitaki; baiña baziren fraileak, gizon soillak, baita emakume batzuek ere. Gaur baditu 175tik gora bazkide Euskal Erri guztian eta Ameriketara banatuak.

Elkarte barruko ipi-apak utzirik, Kardaberazko ez direnentzat ere jakinagari izan daitezkeen berri batzuk aipatuko dizkizuet.

Dn. Manuel Lekuonak elkartearen eskuetan utzi zituen bere lanak, Kardaberazkoen duenean argitaratu ditzan eta bereala egiteko asmoak azaldu ziren.

Kardaberazkoen baditu dagoeneko 17 liburu argitaratuak, 11 aundi eta 6 txikiago eta oraintxe ere bidean

ditu beste 4-5 bat. Ez gera ordea, zioen batek, oraindik liburu azoketara azaldu, eta eskuartean darabagun lanaren berri erriari emateko, azaldu bear genuke.

Euskera batuen arazoa ere aipatu zen. Kardaberazko, zioen urrengoak, euskeraren batasuna nola ikusten duen eta ortarako bidea proposatzu, liburu bat atera bear luke. Kardaberaztarrek, beren bidea erabaki, artu eta andik jo aurrera.

Ikastolak aipatzen bizpauru gauza auek esan ziren: Ikastolak indartu egin dira eta gaur, batzuek eta besteek, berenganatu egin nai dute indar ori, eta orra or burruka. Kanpotikako etsaiak ere, ezker eta eskubi, or ari zaizkio eraso batean. Baiña bere akats eta guzti lan asko egiten da. Testu, eta bestelako irakurgaiak ere, erruz bear dituzte ikastolako

tan nai duen guztientzat badago zeregiña; premia, latza baita.

Liburu prestatzeari buruz, zioen beste batek, ze liburu prestatu erabakiko duen batzorde bat jarri bear dugu eta taldetxoetan liburu oiek prestatzen lan egin. Gaur kanpotik ere ondo ikusten gaituzte eta aintzat artzen, beraz gure lana onartu izango litzateke.

Aipa ditzadan azkenik Kardaberazko erditu berri dituen zenbait liburu: «Euskal Erria ta eriotza» Arrindarena. Sakespeare-n obra guztiak bi tomatan Larrekoetxeak euskeratuta. Guillermo Larrañagaren «Landare jakintza». Beste bizpaururen orijinalak berriz, maai gaitzian jarri zituzten egileok batzar egunean.

Batzarrean batek esan zuen bezala bukatzeko: «Aurrera mutillak».

J. AGIRRE

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, berebiziko aragi pilak; gaitzian esne putzuak, oiek guztiak berekin dituzte Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Euskal Herriko Berriak

DEMOGRAFIKAZ ZENBAIT XIFRA

Hil honen bederatziko Herria astekarian, Ipar Euskal Herriko bi herriko demografiari buruzko zenbait xifra ematen da. Herrikoetako xifrak jakitea komeni da, gure demografiaren abiada gora ala behera doan jakinaz, horren esanahia neurtzeko. Honela, egoeraren alderdi nagusienerako bat kontuan har genezake. Hoberik ez dugu oraingoz, beraz dugunari hel diezagun.

Lapurdiko itxasun hona zein diren demografiako xifrak:

Zer	1973	1974
Sortzeak	20	19
Ezkontzak	10	8
Heriotzak	19	21

1973an heriotza baino sortze gehiago izan ziren 1974ean, berriz, sortze baino bi heriotza gehiago izan dira. Eta 1974ean bi ezkontza guttiago 1973an baino. Hitz batez, bi urte hautan demografia beherako abiaduran da (eta ikusi beharko genuke demografia hau bere gisara edo kanpotik datorren jendearen dela).

Baxenabarreko Behauzen zer ikus daiteke? Gauzak itxasun bezalatsu dira:

Zer	1974
Sortzeak	4
Hiltzeak	5

Beraz, xifra hau lehenetik dakigunaren froga besterik ez dira, hots, Ipar Euskal Herrian (eta batipat Zuberoan eta Baxenabarrean) demografiaren ezaugarri berezietariko bat gazte guttiago (ia denek kanpora joaten direlako) eta zahar eta haurrekiko izatea dela. Kalidade hontako demografia kanpoko jendeaz bizi den demografia bezain kaltegarria da gure herriarentzako: arrazoi batengatik edo bestearengatik herriaren demografia desuskalduntzen ari bada (eta ez ahal da horrela gertatzen ari?) hauzi gogorra presentatuko zaigu.

MAURICE RAVEL MUSIKAGILE AIPATUA

Nork ez du entzun Maurice Ravelen izena? Aurtengo martxoan elhun arte jazoela ospatzen da. Ravel Ziburun jaio zen eta musika lanetan lan antz egin zuen.

Frantziako Erresuman eta mundu zabalean ohorezko ekintza asko eskainiko zaio, noski! Ziburuk ere ohorezko jai berezi bat muntatzeko asmoa omen du. Mementu ona litzateke Ravelen lana zer nolakoa izan zen hobeto ikasteko eta gure herriko musikabilerak eta abeslariak Ravelen onakiz herrian zabaltzeko.

Amalika musikagile ospetsu izan dugu geure herrian; hauetarik zenbat da ezaguna, nola diska-etxeen hala ikastetxe eta liburu argitaratzeen artean? Anitz gauza egin arren, herriaren kutxa biziartzaren ez gara ahal-egintzen. Berriz ere, esan zaigu, guri ez jakinori, ez dugula musikagile, eskulturgile, margogile, literaturgile, eta bestelakoetarik. Umezurtzenak ere aita eta ama bat izan ohi ditu. Eta guk euskaldunok, umezurtzaren maila ez ote dugu iritziok zenbait mailatan?

Nor da arduradun? Denok, noski! Baina honela erantzutea, agian, ezer erantzutea da. Gauzak zuzen esateko, horra nola mintzatu garen: gure herriko intelektual eta profesional jendea bezala gure herriko era guztietako produzio tresnen jabe direnak dira egoera tamalgarri honen errudun nagusienak.

BIARRIZKO ALKATEA IHOLDIKO TOBERAZ MINTZO

Orain bi aste, hementxe bertan, Iholdi herrixoan, abenduaren 29an ospatu zen toberaz luzaz mintzatu ginen. Tobera honetaz asko hitzegi da Iholdin eta Ipar Euskal Herri osoan ere.

Entzun dugunez, Iholdi herriko batzuek, joan zen abenduaren 29an gertatutakoaren aurka daudela esan omen dute. Zergatik aurka? Kanpoko jendea Iholdiko arazoaz baliatu omen da beren gora-beherak agertzeko. Nun da egia? Egia, berez, inorena ez da, gezurra bezalaxe, bilakatzen dena da baizik.

Hil honen zortziaren, asteazkenez eta Sud-Ouest egunkarian, Biarrizko alkate Guy Petit-ek "Leihoa zabal" arloan "Iholdiko arazoak" deituriko artikulua argitaratu du. Artikuluarekin zenbait puntu ekarriko dugu eta musikako Guy Petit-en arazoaz ere nolakoa den:

"Funtsean, dio Guy Petit-ek, Iholdiko arazoak uste baino gogorragoa da zeren izpiritu bat adierazten du, hots, beren pentsaeraz eta jokabideaz "emereztasun" batetan murgildu nahi duen zenbait gazterena..."

Gero, berriz, Iholdin zer egin nahi den dio:

"Liberatzen-eaz" gero egin izan diren antzeko gauza bat besterik ez da egin nahi izan, "hots, alkateek eguneroko gauzez aparte zerbait berezirik ere egin nahi dute". Laku ttipi bat eratu... pizinarik ez delako, eta horrela kanpin dendak ipintzea ahalazeko egin kanpoaren ederrari ezer kendu gabe, edertu baizik, gainera hotel gehiago izateko bidea litzateke... eta bertako jendea lanbide zenbait sor lekieke".

Denok dakigu, Ipar Euskal Herrian, langabezia izugarrikoa dela eta herriaren aurka doan gauza bat besterik ez dela bilakatzen ari Guy Petit bezalakoek daramaten turismoaren plangintza. Etxean lantokiak ugari bagenitu eta gainera turismoa, ondo baino hobeto legoke. Baina urte guztirako izango diren lanbideen sortzeaz zer diote jaun hoiek? Molde hortako lanbideak bakarrik bait dira herriaren faboreko. Hitz batean esanda, honela mintzatu ari zaigun bitartean Biarrizko alkateak gauza herriak ez digu. Lehengo arazoak handitu eta zabaldu egiten du, ez besterik.

"Proiektuak zioenez zurginari lantokia kenduko zitzaion... Eta hau dela ta, "izadiaren" alde diren hoiek (euskal esatera batek dionez "izadia")... zintzarri hots handiegia atera dituzte", dio Guy Petit-ek.

Gaur zurginari bere lantokia kenduko zaio eta bihar Iholdiko herriaren gehiagori ere bai. Joku hau ere "izadia" euskal esatera bezain zaharra da Ipar Euskal Herria tamalez. Ez ahal da horrela?

"Herriko etxeak erabakitako guztia beti ontzat ematea gauza parregarria litzateke, dio Guy Petit-ek, baina Iholdin gertatzen dena zera da, herriko etxeok jokabideak, eta hau bakarrik dira legezkoak, "ezkerkerria oker batez kutsaturiko" "taldetxo zoro" batzuen onerako bakarrik bilakatu direla. "Eta abiadura ikaragarri batetan "demokrazia" hitzegitea igarotzen da Guy Petit, "Demokrazia" galduko balitz, gero "espetxeak konzentrazioetako lekuak edo gaixotxe sikiatrikoak" etorriko lirateke. Seriotasun piska bat, mesedez! Espetxeak, konzentrazioetako lekuak edo gaixotxe sikiatrikoak nun eta zein giroan ematen dira?"

Azkenik, dio Guy Petit-ek, "Iholdiarrak, orohar, hogeit bat baino gehiago ez ziren" abenduaren 29an Iholdiko plazan, eta "gaintetikoak, beti bezala, atzeritiki etorriak omen ziren". Garbi ikusten da behintzat, Guy Petit bera ez zela han izan (eta ezta Ipar Euskal Herriko beste euskal kultur zale zenbait ere), zeren arratsalde hartan Iholdin zeuden auto guztiak 64-Departamentuan matrikulatuak bait ziren, eta euskaraz ordu eta erdi emandako "tobera" bat aisa jarraitzen bait zuten, beren erreak moztu agertzen zuten.

Irakurleak guzti honetaz eritzi beza, egokien usteko duenez.

URZOLA

Abadiñoko hauzitegi zaharrean

Gerediaga Merinaldeko adiskideen batzarrea

ASTOLA ETXEAN

Hilaren 13an, Abadiñoko Astolan, Gabon osteko batzarrea eratu zuen Durango Merinaldeko Gerediaga Elkartek.

Jose Ignazio Alberdi lehendakaria, Sopelana lehen-dakari-ordekoa, Bilbao idazkaria eta Zarandona diruztzairengan inguruan, Abadiño (Etxebarria eta Zuazua), Otxandiano (Ruiz de Azua), Durango (Leandiz, Berasaluze eta Ortiz de Zarate), Yurreta (Abasolo), Arrazola (Magunagoitia), Mallabia (Bastida) eta Izurtzako (Irastorza) ordezkariak osatzen zuten zuzendari mahala. Bilbao idazkaria Mañarilo ordezkari bezala mintzo zen. Horrez gainera, beste hainbat ordezkari eta berrogeita hamarren bat bazkide bildu ziren Astolan bertan.

Alberdi lehendakariak agurtu zituen guztiak, eta Astola etxearen egoera eskasaz berba egin zuen. Iazn ere, iazko batzarrean etxe berritzea aipatu zen, eta Diputazioak eskainia duen diru laguntza aurtengorako erabat amaitzea itxaroten zen. Baina, zenbait atzerapenez, urte osoa pasa eta, ez amaitu eta, ezta obra-tan hasi ere.

Bilbao idazkariak San Juan bezperan Axpen eratu zen azken batzarre nagusiko agiria irakurri zuen, bazkideek onar ahal zezaten, eta beste horrenbeste egin zuen Zarandona dirutzainak diru kontuez.

1974EKO EKINTZEN AZTERKETA

Ondoren, 1974 urteko ekintzen berri eman zen, bai ekintza orokorren berri —merinaldeko pintura sariketa Apatamonasterion, Ezpatadantzari Eguna, Amezuaren omenaldia eta argazki sariketa Erenon, Euskal Herriko Ardi Txakur Lehiaketa Izurtzan eta Euskal Liburu eta Disko Azoka Durangoko Tabiran— bai herri bakoitzeko programen berri ere, Santa Ageda, Herri jaiak, hitzaldiak, kanta eta bertso jaiak, alfabetatze ikasaldiak, Kili-kili ikastaroa, sariketak, ntzerki sioak, Olen-tzero, etab. etab.

Herri bakoitzeko ordezkariak nork bere txostena irakurri zuen, urtean zehar izan dituen laguntza eta eragozpenak adiaraziz.

Astolako Hauzitegi Zaharra

1975EKO EGITARAUA

1975. urteko egitaraua azaldu aurretik, bi puntu aipatu ziren aurrenik, hots, egiteko guztiak ahalik eta azkarren programatu beharra, eta herri bakoitzeko udalari lehen bait lehen aurkeztu, beraien urteko egitarauetan denboraz kontutan hartuak izan daitezkeen, diru zein baimen aldetik Udalak babestutako ekintzek lort dezaketen erraztasunagatik.

Programari berari buruz, berriz, lehen eta behingoz aurtengo Merinalde Eguna Izurtzan eratzea erabaki zen. Egun horretan omango dira 1974eko Liburu Azokako Literatur Sariak, baita Euskal Herriko Argitaratzeen liburu katalogoa aurkeztu ere. Merinaldeko pintura eta argazki sariketak ere egun berean jakinaraziko dira.

Bilbao idazkariak, mañariar bezala, aurtengo Ezpatadantzari Eguna Mañarian eratzeko asmoa azaldu zuen. Eta Sopelanak, berriz, beste herriarik prest ez bazegoen behintzat, Ardi Txakur Lehiaketa eratzeke Yurretako antolaketa eskaini zuen. Hala ere, Yurretan lehen ere lehiaketa hori eratuaz denez, eta, Durango, Zaldibar, Berriz, Abadiño, Atxondo eta Ermuan, ordea, sekula ez, zein tokitan egin erabakitzea geratu zen.

Aipatu ere aipatu zen, iazko Kirikiño Saria kazaritza eskainia izan zen bezalaxe, aurtengo saria entsegu edo saiakera motako lanei buruzkoa izango dela, Astarloa Saria izenez, durangoar ospetsuaren omen eta orogarritz. Epaia Durangoko Liburu eta Disko Azokan jakinaraziko da, eta araudia lehen bait lehen agertu beharko.

Kultur batzorde mailan, «Kirikiño» salla II Alfabetatze Saria eratzeke da aurtengo. «Garitaonaindia» sailak antzerki programaren berri eman zuen, eta «Iturritza» batzordeak, Berrizko Udalteko artxiboetan egiten ari den sailkatze eta azterketak agertarazi zituen.

Eskuinetik ezkerera
Zarandona, Alberdi, Bilbao

Beste horrenbeste egin nahi litzateke merinalde guztiko artxiboekin, giltzapean dagoen Durangokoa ezik, gainerako guztiak galzorian bait daude.

Eratzeko kultur ekintzez gainera, Durangon idazkari bulego bat muntatzea erabaki zen, Astolainoko joan etorriak nekez egin ohi bait dira, batetik, eta liburutegi bat martxan jarri asmoz, bestetik. «Gerediagak» hirurehun eta berrogeita hamarren bat ale du oraingoz, ia ohartzeke, eta interesgarri litzateke arlo honetaz ere salatzea, bazkideek beren liburutegi oso-tua bezain aproposa izan dezaten.

Azkenik, Tabira Mendigoizale Elkartearen proposamendua jakinarazi zen, mendi gaitako liburutegi onenari ere Liburu Azokan aipamen bat eman zekion. Tabira Elkartek honek, bere aldetik, apirilaren 20an eratzeke den ibilaldiaren berri eman zuen, Arbazegi-Gerrikaitik Otxandiora artean, lehengo kalzada zaharri jarraituz, mendigoizaleak ere historia zale daitezkeen.

GALDE-ERANTZUNAK

Lehen lehenik, Valentin Lasuen, Jose Luis Lizundia eta Jesus M. Agirrek izenpetutako gutun bat irakurri zen, zuzendari eta ordezkari karguak bi urtetik behin baino hiru urtetan hautatuak izan daitezkeen eskariarekin Batzarrean ontzat eman zuen honako proposamendua.

Gero, Jose Luis Lizundiak nuklear arazoa aipatu zuen, bai Lemoiz, Ispazter eta Debako nuklear olak Durango eskualdea beren eragin-eremotatik hartzen dutela, eta Gipuzkoako zenbait herriaren bezalaxe, herri herri edo merinalde mailan behintzat, batzorde aproposak eratzea komenigarri litzatekeela.

Valentin Lasuenek, berriz, elkarteko Boletina zertan den galdatu zuen. Behar bada, GEREDIAGA izeneko aldizkarietako bazkide guztion lokarri izan zitekeela, eta eskualdeko informazio mailan egiazko funtzio bat bete. Horretarako behar litzateke sarriago argitara eman, ganoz eta ardura gehiagoz.

Baserrien izenen rotulazioa egin beharra ere aipatu zen, baita baserrietako arkitektura jatorra gorde beharra ere. Orain arte zerbait egin omen da Zaldibar aldean, egurrezko habeak suaz marraztuz. Zeramikak sistimaz baliatzea errazago, azkarrago eta ego-kiago izan ote zitekeen aipatu zen, bai a Zumetarekin hitzegitea erabaki ere. Izenen zehaztasun eta jatorria sunaz, berriz, Bizkaiko baserri guztietako toponimoak Iturritza berriztatzen bildu bide zituen, eta Markinako karmenaldarren liburutegian omen dago.

Azkenik, Jose Luis Lizundia gogorazi zuenez, aurtengo urte betetzen dira, 1875eko abenduaren 27an Durango eskualdeko hamabi herriak Gerediagan azken aldiz bildu zirela, Canovas del Castillo-k Euskal Herriari Lege Zaharrak kendu aurretik, hain zuzen.

Ehun urteurren hau gogoraziz, Gabon inguruko batzarrea datorren abenduaren 27an eratzea erabaki zen, Gerediagako ermitan bertan, hain zuzen.

ORDEZKARI BERRIAK

Batzarrea amaitu bezain laster, Astolan etxean bertan zenbait herriariko ordezkari berriak hautatzea izan zen. Aurtun, Elorrio, Abadiño, Izurtza, Mañaria, Otxandio eta Atxondoko hiru hirietako ordezkariak aukeratzeko tokatzen zen.

Hauteskudeak egin ondoren, honako hauk atera ziren hautatuak. Axpen, Jose Manuel Ertzila; Arrazolan, Lurdes Magunagoitia; Apatamonasterion, Pili Bernaz; Abadiñon, Ana M. Zubero eta Jose Luis Zarrabeitia; Izurtzan, Karmelo Irastorza, eta, Mañarian, Jose Ignazio Bilbao.

Ez zen Otxandio, Durango eta Elorrioko ordezkari berriak hautatu, hiru herri hoitako ordezkariak urtebeteko jarraipena izango bait dute, esan bezala, karguak hiru urtetik behin berrituak izan daitezkeen aurrerantzean.

L. A. ARANBERRI

IDIAZABAL

AGURRA

Igaro ditzagun gure San Blasak euskaldun bati dagokionez. Elkar gehiago ezagutzeko eta laguntzeko izan daitezela. Elkartuta konpondu beharreko arazo asko dugu.

Gure agurrik beroena jaiak ospatzera inguratzen zareten guztioi.

JAI EGITARAUA

OTSAILAK, 1

Arratsaldeko 2,30etan tiro plato probintziala.
5,30etan, pailazoak: Kiski, Miski, Kaska Melonz eta Txetxongillo.
9etan, Euskal jaialdia.
Erromeria EGAN taldea eta txistulariak.

OTSAILAK, 2

9etan, kalejira.
10etan, zakur apustua Akutaingo zelaian.
10,30etan, Meza Nagusia.
1ean, Abesti saioa elizan.
Arratsaldean, erromeria, EGAN eta txistulariak.

OTSAILAK, 3

SAN BLAS EGUNA.
9etan, kalejira.
10etan, Meza Nagusia. Hizlari Xabier Ormazabal.
11,30etan futbol partidua.
Arratsaldean, Erromeria, EGAN eta txistulariak.

OTSAILAK, 4

9etatik 12,30ak arte, kalejirak, meza nagusia, koskol apustuak e.a.
12,30etan eta 6tan Azpillaga eta Lopategi.
Ondoren, erromeria.

Electricidad - IRIONDO

Zure etxea osatu nahi badezu: Radio, telebisio, sukalde, frigorifiko, sutontzi edo ur berokiñakin...

IRIONDOK osatuko zaituzte.

Instalazio berri, ta konponketa guziak.

Kale nagusia: 5

Urrutizkiña: 80 10 65

IDIAZABAL (Gipuzkoa)

Bar-Restaurante "GAZTELU"

Ezta bazkari, despedida, eta jan edanetarako etxe aparta.
Jan gela aundia eta apaia.

Urrutizkiña: 80 11 93
IDIAZABAL (Gipuzkoa)

AVICOLA "SAN BLAS"

Bere arrautzaren Salmenta

«HENS» Pentsuen zabaltzalea, Ganadu eta edade guzietako egaztientzat.
Arrautza gorri eta zuriak — Maubia - Baserria

Urrutizkiña: 801175 eta 801258
IDIAZABAL (Gipuzkoa)

ORIA IBAIKO PANTANOA

Honetan kezkatutik pauso batzuk ematen hasia den batzordearengana jo dugu, jakinminez.

—Pantanoaz ezer esango al diguzu?

—Diputazioarekin bat eginik, «Ministerio de Obras Públicas» deritzanak 40 enbalseren premia ikusi zuen Gipuzkoa guztirako. Goierrirako pantano bat izendatu zuen, orain dela 12 urte.

Udaletxeren bat kexatu zen, baina beranduegi di-
rudienez.

Orain dela zazpi urte, berriz, «Plan de embalses para regulación de ríos y agua potable» onartu zen Gipuzkoarako. Orduan hasi ziren lanean, 25 urtetara-
ko premiei erantzuteko asmoz.

Hemendik lau urtetara pantanoa betetzen hasia izango da beroien asmoak aurrera egiten badute, be-
hintzat.

—Zer urrats eman ditu batzordeak?

—Zegama, Segura, Idiazabal, Zerain eta Mutiloako batzuk biltzen hasi ginen. Pantanoaren burubidearen inguruan zegoen zalantza eta ezjakintasunaz arduratu ginen lehenik. Herria jakinaren gainean jarri nahi ge-
nuen. Bide batez lanpostu gabeziak kezkatu ginen. Bat-
zorde bat osatu genuen bost herrietako jendez.

Langabeziaren eta patanoaren arazoa agertu genion herriari. Hau eskatzen genuen:

1) Pantanoaren xehetasunen berri herriari eman.

2) Bailara mailako plan orokor bat egin lehebailehen.

3) Azterketa sozio-ekonomiko bat burutu.

4) Ematen ziren pauso guztien berri herriari eman.

—Geroztik zer gehiago egin duzue?

—Udaletxe bakoitzetik ordezkariak sartzea batzordean. Beharrezkoa genuen ofizialtasun bat zernahitarako ere. Lan Kide Aurrezkiarekin harremanetan jarri gara, Goierriko industrigintzan eskua sartzekotan zela entzun bait genuen. Harrera ona egin zigun Lan Kide Aurrezkiak, baita bere asmoak azaldu ere. Berorren ustez 100 mila metro kuadro behar ziren lanpostu gabeziari erantzuteko, 2000 lanpostu berri 10 urte barru sortuz. Horretan dihardugu, beraz.

—Zer alderdi on eta txar aurkitzen zaizkio panta-
noari?

—Lekua merke. San Inazio ermitatik hasi eta Se-
gurako Maduraraino nekazaritzarako lurra da. Kale in-
guruko lurra baino merkeagoa, beraz. Pantanoa egin
erraza da leku horretan. Eta lurra azpian jariozik ez
du.

IV.Zepai sariko bertsolariak

Halere badu alde txarrik. Industrirako aukera mau-
kerako lurra dira. Penagarria da industrirako lur go-
sez aurkitzen den Gipuzkoari lur hoiek urez estaltzea.
Eguraldiak eta giroak izango duen aldaketa. Lurjabe-
gutxi ordaintzea. Baserriak hustutzea eta abar.

—Zer diote interesatuek?

—Honelako gauzak isilka-misilka egin ohi dira. In-
teresatuek ezjakinean direlarik errazago egiten dira.
Baina batzorde honek jakinaren gainean jarri du jen-
dea. Oztopoak ugaltu dira.

—Nola ikusten duzue bailara ttipi honen etorkizuna?

—Ilun, oso ilun, lau jauntxok bakarrik erabaki behar
badute. Egin behar den guztia herriarekin kontatuta
egin behar da. Herriak erabaki behar du bere geroa.
Honetan erantzunkizun ikaragarria dute bost herrietako
udaletxeek.

—Zer eskatuko zenieke bailara honetako bizilagui-
nei?

—Jabetu daitezela zer nolako asmo eta erabakiak
dauden bailarari buruz. Horretarako irakur ditzatela
etxetara bidaltzen diren orriak, azaldu daitezela egiten
diren bileretara eta batu daitezela elkar ekintzarako.
Bailararen oraingo eta geroko etorkizunari gogor eutsi
behar diogu.

BIOK

Inmobiliaria ADARRA

Idiazabalgo Gurutzeta poligonoan Etxe biltzen salmenta
100 metro kuadroko bizitzak, 4 habitazio, sukalde, bañu eta
garbitasun gela gañera, garaie ta traste tokiakin.

Argi bideak: Etxe tokian bertan edo Isabel 11-7'garrenean Donostian

Urrutizkiña: 452955 eta 450721

Construcciones IPARRAGUIRRE

Etxe bizitza eder, egoki eta ondo egina nahi badituzu,
azaldu Iparraguirre'ren gana.

Urrutizkiña: 80 10 81

IDIAZABAL (Gipuzkoa)

Argi, lukaika eta odolki onak jan
nahi badituzu erosi

Idiazabalgo MUJIKATar
Joxeren ARAGITEGIAN

Urrutizkiña: 80 12 51

IDIAZABAL (Gipuzkoa)

AMPO

ALKARTEKO LANTEGIA

Zernal Mueta Galtzairu
Ez bakarrik iru
baizik...
dozenan amairu.

80 10 60
Urrutizkiña: 80 11 64
80 13 54

KATEA - IDIAZABAL

PATRICIO ECHEVERRIA, S. A.

Lima onenak: «BELLOTA»

Urrutizkiña: 80 10 37

IDIAZABAL — (Gipuzkoa)

HAURRAREN LEHENENGO URTEA

Patologia inguruan (I)

HAZKUNTZA BIDEAN SOR DAITEZKEN OKERRUNE ETA ARAKAITZAK

Landare bati begira jartzea nahikoa da, txikitan piska bat okertzen utzi zaiolako, gerora zenbateko okerra sortzen den ikusteko. Zuhaitzaren gerrian agertzen den koskor arakaiztu asko, txikitan egin zitzaizkion urratuetatik sortu da. Landarea biguna dagoen bitartean, errazago da azala urratzea, baina ez da hain samurra urratu horrek gero hartuko duen zabaleroa ezagutzea.

Gauza bera gertatzen zaio hazten ari den haur txikiari ere. Zenbat eta txikiago eta bigunago den orduan eta errazago urratzen da bere azala eta barrua. Bestalde, zenbat eta gaxteagoa zenean hartu zuen urratua, orduan eta zabalero eta sakontasun gehiago izango du min urratu honek.

GORPUTZEKO URRATUAK EZ, BIHOTZEKOAK BAIZIK

Patologia inguruan, gorputzeko urratuak utzi eta bihotzekoak bereziki aztertuko ditugu.

Haur jaio berriak, berez gaixo diren gorputz-zati batzuk ekar ditzake, edo eta gerta daiteke, beste batzuk, jaio eta laster gaitzak hartzea.

Era berean, bihotzeko atal batzuk berez gaixorik etor ote daitezke, eta, beste batzuk, geroago gaitzak har? Hona hemen erantzun eske dagoen galdera interesgarri bat.

Hemen bihotzeko urratuak aipatzean, ez beza inork pentsa haragizko puskatzat hartzen dugunik, gogozko joera bat bezala baizik.

ARRAZOI BIDEA ERAKUTSI ALA BIHOTZ ZENDO BAT ERANTSI?

Gaurregun, bere haurrari heziketa jator bat emateko gogoia eta asmoa nork ez du? Baina nork ez du uste, hau iristeko batez ere arrazoi bide jator bat erakutsi behar diola? Horregatik edozeinek uste du heziketa garaia hiru urtetatik aurrera dela, neurri handi batean, behintzat. Ordurarte amak jaten eman diezaiola, pentsatu ohi dugu, eta hortik atzera guraso eta maiuok kargua hartuko dugu haurrari bide argi bat eskeintzeko. Beraz, guztiok dakigunez, irudipenez eta sentimentuz betetako bihotza; pozez eta minnez, bildurrez eta ikaraz, maitasunez eta gorrotoz osatzen den bihotza, jaiotegunetik gutxienez, mamitzen ari da. Beraz, haurraren haztea eta hesteia ez ote dira biak batera hasten?

ARRAZOIAK HAINA, AGINTZAREN DU BIHOTZAK MUNDUAN

Jakintzu batek zioenez adimenak ezagutzen ez duen arrazoirik ezagutzen du bihotzak. Bihotzak bere legeak baditu, eta bihotz bakoitzak gainera, oso bereak ditu lege hauek. Beroiek ez datoz bat beti arrazoiaren lege jakintsuekin; ez dira beti horren mende egoten. Bizitzan egunero entzun daiteke honoko hau: Barkatuko banio, ahaztuko banu, neuretzat nuke alderdirik onena; baina ezin dut. Barruak ez di usten. Ausarta behar nuke izan, baina bildurtia naiz. Ezin dut erremediari. Horra hor agirian bihotzaren agintea. Hontan bezela besta mila gauzatan berdin gertatu ohi da.

Beraz bada, ondo eginik zegoen goragoko galdera hura: bihotz sendo bat erantsi ala arrazoi bide bat erakustea izan behar du heziketaren helburu nagusia?

ARRAZOIAREN ZUTARRAK BURU AZALEAN, BIHOTZARENAK BERRIZ HEZUR MUINERAINO SARTUAK

Arrazoiaren agintea axalagokoa izateaz ez harritu, bere jarlekua ere axalean bait dago. Bihotza berriz, edo bakoitzaren berezko jenioa oso ondotoi dator oihuka, oso behetik ari da indarka. Lur-zoiaren aspian, izkutuan egosten ari den txondor sua bezala, haur bakoitzaren bihotz-ondoan ixilean indartzen ari da bere jatorrizko sua, bere jenioa. Bihotz-ondoko su honek bultzatzen datoz haurraren bizitzako jokaera gehienak.

Arrazoiaren egitekoa, bada, gudi-galgaren antzekoa dela dirudi. Indarrari eutsi behar dio bere bidean, baina hori ahal duenean egiten du. Premiazko da galga on bat eukitzea, edo arrazoi bide bat ezagutzea; baina ez ahal da garrantzi gehiagokoa berezko jenio gozo bat eukitzea, berez joera jator bat duen bihotz ase bat erastea?

HAZTEN ZAILAK DIREN HAURRAK

Edozeinek daki zenbait haur petral, negarti, bildurti, gozakaitz eta eraman haundia eskatzen duena dela; eta beste zenbait berriz aseroa, lasaia eta gozoa. Behin baino gehiagotan ama baten seme dira bata eta bestea. Orduan, askoren barruan ixilik eta ilunpean egon ohi da derri-gorrezko galdera hau: nundik noiztik, zergatik da gozoa bata eta gozakaitza bestea.

Galdera honi erantzun nahiez dabil gaurregun Psikologia. Kezka honi buruz jakintzu denen iritzia ez da berdina, baina handik eta hemendik bil daiteke galdera hau ilunpetik aterako duen haina argi. Beraz, lan hau ez da bi hitzetan bukatua utz daitekeena. Alde askotatik begiratu beharko genuke lehenengo; begi askoren bidez ikusiz gero eta guziz irizietan aurki daitezkeen argi izpiak jaso, nahiko argitua gelditu daiteke galdera horrek berekin gordetzen duen kezka.

EZ DA BERDIN ZER EGITEN DEN ETA NOLA HARTZEN DEN

Bizitzako lehen momentutik haurrari eman zaion heziketa edo tratuak haurraren geroke bizitzan eragin eta inportantzia haundia duela diote psikologo guztiak. Tratua gogorra eta zakar antzekoa bada, haurra geroa, haserrekoa eta zakar antzekoa izango da; aldiz, haurrari eman zaion tratua gozoa eta maitakorra izan baldin bada, gozotasun hori haurraren bihotzean isladatuko da geroa.

Psikologo famatu den andre Melanie Klein-ek agertu du gaur egun haur guziek ez dutela berdin hartzen gauza bera. Bakoitzak baduela berezko irudimen edo fantasia, eta honen bidez askok den baino estuago edo larriago hartzen dutela gauza. Horrela, askotan goseak dagoen haurrari amak ez dio segituan bularra ematen. zenbait haurrentzat hau nahikoa izan ohi da, negarrez eta karrasika jardun da gero, eman zaionean bularra ez hartu egiteko. Dirudienek, amorrutik karrasika ari zen bitartean, bere irudimenean hausi eta ondatu du zeharo bularra, hau bere etsai bihurtuaz. Orduan, ez du bularrik hartu nahi izan ez une hortan eta ez geroago ere. Hemen fantasiaren lan gaizto bat. Bestalde, edozein haurrek bi bularren irudia osatzen omen du bere fantasian. Bat, ona; goseaz asetzen diona. Bestea, txarra, etsala; goseaz ase nahi ez diona. Berak benetan gorroto du hau, eta honek gorroto du haurra. Bildurra ere baliu haurrak honi. Egun batean, hamar hilabete dituenean, konturatu denean batenak direla bi bularrak, ama bera direla biak, batzutan ona eta bestetan ez hain ona, orduan izten omen da nahigabea eta pena. Batzuentzat pasa ezin halako nahigabe bolara. Bizi guztian jarraituko dute mundua bi zatitan erdibituz; puska bat ona eta bestea txarra; gauza bat zeharo ona eta bestea zeharo txarra dela pentsatuz; ezingo dute ametitu, gauza bera alde batetik ona dela eta bestetik ez hain ona.

Hau ere berezko irudimen horren ondoren txar bat izango litzateke. Hitz batez esateko, Melanie Klein-ek dioenez, seme baten jenio petrala edo gozakaitza ez daiteke esan amaren hasierako harrera hotzagatik bakarrik dela. Joku hortan bakoitzaren berezko fantasiak ere parte hartzen du, nahizta edozein psikologok gaur egun aitortu, amaren lehenengo harrera onak ikuskarrizko garrantzia duela haurraren bizitzeko iaeran.

ARGIXAO

HEZIKETAREN IRITZI ETA BIDE EGOKIAK

Alderdi guztietan, baita gure herrian ere, joera berezi bat agertu ohi da; egoera baten desegokitasuna argitan jartzen denean beste muturreraino joateko joera alegia. Jokabide batzuk onartze ezak pendulo legearen eragina damaigula dirudi. Hitz xeheez adierazteko, mutur batetik besteraino joateko joera dugu.

Hau bera, geure irakaskuntza mailan ere ikusi dugu. Jakina da garai bateko heziketa, egitura eta jokabide zapaltzaile batzuen barruan mugitzen zela. Esandakoa egitarazteko, garai hortako xehetasun batzuk burura ekarri besterik ez dugu, argibide bezala.

Ikasgela barruko harremanak nolakoak ziren? Irakaslea zegoen goi-goian egiaren jaun eta jabe. Agintea ematen zion, irmotasunez ezin eztabaidatu ziren haren erabakiak. Ikaslea, berriz, behean, burumakur, erabakietan, jokabideetan eta egituretan parterik gabe. Baina maisua izkutatzen zen bezain azkar zalaparta eta iskanbila nagusitzen ziren.

Bestalde heziketaren helburuak oso mugatuak ziren. Ikasgai sorta ikastea zen lehen helburua. Ikasgaiak behin betikoz osatuak zeuden eta memoria hutsaren ahalmenez jaso behar ziren. Heziketak izan ditzakeen beste alderdiak, bizitzaren gertubide, preparazio delarik, baztertuak ikusi ohi genituen.

URRATUTAKO BIDE BERRIEN ZALANTZAK

Gure herrian, ikastolen sorreran, bideak eta erak berritzen lan astun ugaria eginak dira hainbat guraso eta irakasle. Ikastola eraberritze giroan jaio zenez gero, lehen aipaturiko molde eta era zaharrak desegokiak izan behar nahitaez. Eta haurrari dagokionez, lanaren eta kezaren fruitu diren hainbat asmakizun berri sartu ziren.

Heziketa mailan, lehen nagusi ziren egitura herziak lurrera bota ziren. Baina gerora sortutako kezak, guraso eta irakasle aldetik, nolako irtenbidea izan dezakete? Haurrari aukera osoa eman behar ahal zaio askatasun osoa izan dezan? Erabakiak haurraren eskuetan bakarrik geratzen badira, beraien iturri izan behar luketen iritzia nola osa? Irakaslearen zeregina ez ote, giroaren, telebistaren eta irratien arabera geratuko?

Ikastola haseratik ohartu zen heziketaren helburua ez zela jakite maila egoki bat lortzea bakarrik. Nortasunak eta gizarteari eman behar zaion erantzunak bere lekua ere behar du, eta ez txikia gainera. Baina gerora, bizitzari begira, lanbideari begira, jakite eta trebetasun aldetik gure haurrek behar hainako maila lortuko ote dute?

HEZIKETAREN IRITZI NAGUSIAK

Ikusten denez, askotan ez dakigu, nondik joan daitekeen erakuntza hoberena heziketa egokiena lortzeko garaian. Nere ustez, hiru irizpide nagusi erabil ditzakegu.

1) *Sikologi alderdiko irizpidea*: erabiltzen ditugun gaiak eta erak haurraren beharretan, eraginetan eta ahalmenetan finkatzen dira. *Dekroliren* metodoa hemendik doa.

2) *Zientzia sistemaren irizpidea*: Zientzia bakoitzak bere jakin-gai eta ikasgaiak lotura baten bitartez ka-teaturik dauka. Irakaskuntza aldetik lehenengo mailan oinarrituko ikasgaietatik has gaitzake. Heziketa aldetik gaurerago zientziak saibestu dituen mito eta usteak utzi beharrean gaude haurraren aurrean.

3) *Haurraren irizpidea*: Hemen bi ikuspegi aurki ditzakegu. Alde batetik, gure heziketaren erakuntzan kontuan izan behar ditugu geure ingurua eta geure herriaren beharrak. Baina haurrak, bestalde, bere-ganatu behar ditu bizibiderako behar dituen tresna eta jakiteak.

KURT LEWIN ETA HEZIKETAREN EGITURA

Gure haurraren aurrean, gogorkeria bide egokiena ez delarik, zalantzak izanen ditugu beste jokabide batzuk hartzerakoan. Gehiegizko kontrola eta esku gogorra bezain txarrak gerta daitezke ahuleria, bigunkeria eta zuzenketarik eza. K. Lewin psikologoak eztabaida ha-zuntzearen esperientzia interesgarri bat egin zuen. Hortarako hiru talde sortu zituen eta talde bakoitza baldintza eta giro desberdinean jarri.

AGINTEKERIA GIROA

Irakaslearen honelako zuzenbideak hartu zituen:

- 1) Berak hartzen zituen erabaki guztiak.
- 2) Lanaren erak eta teknikak ezartzen zizkien ikasleei, zere gisa.
- 3) Ikasle bakoitzaren lana eta laguna berak aukeratzen zituen. Laudorioak eta zigorrak nahi erara zabaldu gainera.

UTZIKERIA GIROA

Hemen erabat desberdina zen irakaslearen jarrera.

- 1) Erabakiak taldearen eskuetan uzten zituen, ikasle bakoitzak zer egiten zuen gehiegi arduratu gabe.
- 2) Bideak eta era desberdinak agertzen zituen, materiala ugari eskuratu ere bai eta eskatzen zioten neurrian bakarrik argibideak ematen zizkien.
- 3) Lan urratsetan ez du esku sartzerik.
- 4) Zuzenketarik ez die egiten eta inoren goralpe-nik agertu ere ez.

DEMOKRAZIA GIROA

- 1) Taldean eztabaidatzen dira erabakiak eta hartzen direnean laguntza eta bultzada eskaintzen die.

2) Lanaren urratsak garbi aurreratzen dira eztabaidan. Zuzenbidea zehar dutenean prestuki agertzen die.

3) Ikasle bakoitzak lanerako bere laguna aukera zezakeen.

4) Epaitzerakoan objektiboki jokatzeko du, goralpe-nak eta zigorrak merezi zituzten neurrian emanaz.

TALDE ERAKETA DESBERDINEN ONDORIOAK

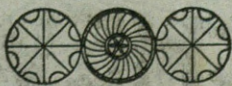
Ondorioak aztertzerakoan puntu hauek euki ziren kontuan: lortu zen lanaren neurria, taldeari zenbaiteraino lotzen zitzaizkion, gizarteikotasunaren sentimen-dua eta irakaslearekiko joera.

Agintekeria giroan bi reakzio berezi agertu ohi ziren: a) agresibitatea; batzutan irakaslearen aurka, bestetan bere mendekotzat jotzen zituen ikaslagunen aurka. b) menpetasuna; eraginik eta kemenik gabe aurkitzen ziren, irtenbiderik gabeko bizitzaz ernaturik.

Demokrazia giroan kidesasun maila bat sortu zen irakasle eta ikaslearen artean. Fruiturik gehiena talde honek eman zuen.

Utzikeria giroan ondorio eskasak izan ziren.

PELLO AIERBE

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrutizkifra: 417751 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

beasain

URBI

URBI zeritzan etxea ere bota du-te. Ez zen atzo goizekoa! Era zaharreko kale etxea genuen gaur egun baina zihurrenik lehen base-ria zatekeen. Markesarena edo... zen eta maizterrei zerbait itxuraz-koa eskaintzean, ustu bide da eta botatzeko prestatu. Erauskin enpa-rantzaren hegala beraz, libre date-ke zernahitarako. Dirudenez, etxeak eginen dira bera zegoen eta in-guruan zituen lurretan. Egokiak egi-ten badira, herriko lekuri patxa-datsuenetako batetan kokatuak di-rateke. Laster ikusiko dugu.

UDALETXEA

Orain dugun Udaletxeak 50 urte aurtengo Otsailean betetzen omen ditu eta hori dela bide, LOINAZ abesbatza Gasteizko Musika Ban-da eta bere Zuzendari Garcia Ba-socorekin (Beasainen ere Zuzenda-ri izana) kontziertoren bat eskain-tzeko asmoz omen dabil... Otsai-laren 9an. Bilerak egin dituztenez, zerbait ona itxaro beharko dugu oraingoan. Denbora lekuko. Hale-re, Udaletxe beraren aldetik ezer somatzen ez denez, badirudi ospakizunak ez diola ospe gehiegirik eskatzen...

GARINGO JAIK

Lerro hauk argia ikusterako, ospatuak izanen dituzte aurtengo San Sebastianak. Egitaraua ona dela esan daiteke, hustutzen ari den Beasaingo hauzo batetarako. Eus-kal kontzientziak oso-osorik egina dirudi behintzat. Txistulari, Ezkila, Suziri, Herri Meza, Abeslari, Dan-tzari, Bertsolari, Laisterketa, Triki-tixa, Haur jolas, Sokatira (Arria-randarren aurka) eta gainontzekoz osatua.

Beajondeizuela eta bide horri ja-raiki, garindar nahiz bertaratzen zaretenok ongi ospa ditzazuela Ur-tarrilaren 18-19 eta 20a.

LANTEGI ALDAKETA

HUNOLT lantegia herri barnean genuen oraindano. Orain, aldiz, Senpere hauzuean lurra erosiak dituelarik, soroak lauagotzen ha-siak dira, eta bide batez Agaun-tza hibaizteko horma egin, nahiz zubiari eraskin bat ezarri. Lur ho-rietan lantegia eraikitzeke asmoz noski hori dena. Zurrumurruak diotenez ordea, lehen epe batetan tinta gordailuak edo egin bide di-tuzte eta geroago lantokiak. Dena den, lantegi horrek badakigu egun-karietarako tinta egiten diharduela eta margoketarako pintura nahiz esmalteak ere bai. Hala ere, txu-kuntasin aldetik zer esan handirik ez du eman gaurdano. Aurrerantz ere horrela izan dadila.

IBIL-BIDEAK

Aurreko Abenduan berri eman nuen, herriko ibil-bideen norabi-deak berritzeak ziren, horretara-ko behar ziren sinuak jarri ondo-ren. Jarri dituztelarik, hasiak dira ibilkera berrian. Lehen egunetan hanka sartzeak ere izan dira noski baina dohan. Urtarrilaren 13tik or-dea, hanka sartzea zigortua izanen da. Argi beraz Beasaina kanpotik zatoztenok! Sinuei ongi begiratu, bestela zeur on bizkarretik ordain-duko duzue eta zeur on bizkarrez ez bada... gaitzerdi.

Dena den, ibilerak asko erraztu diren irudipena eman dute lehen egunak. Baita ere argitu behar dut hemen, aurrekoan zalantzan jartzen nuen zerbait, hots, Lazkaotik eto-

rritik geltokirantz zihoazten auto-busak (Sarasolarena eta Vergare-sa) nondik nora ibiliko ote ziren edo... Ba hauk ere besteen bide berdina egin beharko dute. Atau-dik datorkeen autobusari bi gel-dialdi jarri omen diote herri ba-rruan (tartekoak), hau da, bata ka-le nagusian eta bestea Eliza ingu-ruan lurrekoarekin baterakoak biak.

EGURALDIA

Hau ere ez dago aipatu gabe uz-terik! Izan ere, maiatzeko giroan bizi gara Urtarrileko 2. aste hone-tan eta hau ez da noski zuzena eta are gutxiago komenigarria! Os-karbi, epel, eguzkia egun osoan, hego haizea... Eguraldia ere mu-datu digute! (Zaharrek esan ohi du-tenez). Gainera inoiz baino gaitz, izurrite, eta heriotza gehiago na-bari da gure inguruan. Zerbait bai-no gehiago kezkatzeko hainbat ez ote da?

MURUMENDI

eibar

POLIDEPORTIBO

Eibarrek ez du lautara zabalik. Etxeak, ikastetxeak, lantegiak, mendien aldatetan jasoak daude, kaleak, berriak, erreka gaineen. Onen ondoren polideportibo bat eraikitzea goazela esatea ia ezin sinistuzko gauza da, baina egia!

Egia ere kirol guzietarako zale-tasun aundia dala gure errian. Ba-tez ere pelota eta balonmanoarako. Leenaren eztabaida "astelena" be-rrizteakin erabakita gelditu zen, baina balonmanoarenak oraindik berdin jarraitzen du. "Arrate"-ak "división de honor"-ean jokatu arren ez degu ikusten ari diranen-tzat edo kirolarientzat toki ego-rik. Orregaitik eta erritar guziek ao batez egin dituzten eskariei erantzun naiez, oraingo udarako polideportiboa eraikitzea erabaki da.

Esteban Orbea-n, San Pio eliza-ren osteko lurra aukeratu dira, 5.000 m², Lazpita eta Maite Cella-ya jaun eta andereñoaren egitamu edo proiektua egia bihurtzeko. 5.000 m² ez dira aski era ontako toki baterako baina ezer ez izatea baino ohe, 24 neurki edo metroko gora-beera da eta raskazielos an-tzeko argintza edo edifizioak jaso-tzera doaz lurri onura ateratze-ko edo aprobetxatzeko. Bi pizina, gimnasio, sauna, polideportibo, jan-tzi-leku, eta berebil edo kotxeak gordetzeko tokiak izango ditu.

140 miloi eskeini ditu "Delega-ción Nacional de Deportes"-ek etxekuntza aurrera eramateko. La-guntza onen trukez 50 urtean be-re menpean izango da ta 50 urte auek betetzerakoan udalaren agin-tzaren azpira igaroko da.

Anik eta bizkorren bukatzearren bi arotan egitea erabaki da, lee-nean polideportiboa jasoaz eta bi-garreanean pizinak.

Zorionez, toki au ez da kirole-tarako bakarrik erabiliko, beste kide batzuetako jaialdientzat ere izango da.

MOTZAK

Gripea gora eta gripea beera, ez da besterik entzuten. Sendi bat baino geiago izan da jaiak oean igaro bear izan dituan. Zoritzarrez, eriotzari bere lana egiten lagundu dio gripe andreak. Beste askoren artean zarrara aundia egin zuen Eibar-ko errian Jose M.ª Urizar konzejal zanaren ta Daniel Fer-nandez Salazar, Alfa-ko tekniko, Eskola Armeriari aibeste laguntza eman zionaren eriotzak.

Parisko herri eta aizeak ekartzan ikusi degu geure artean, euskera-gaitik makinatxo bat lan egina den Antolin Alberdi. Ongi etorria.

ODILE KRUZETA

elgoibar

ELGOIBARKO IZARRAKO BERRIAK

Elgoibarko Izarra esaterakoan ikastola esan nahi dugu. Elkar-te honen babesean eta eraginean doa gure ikastola. Arituaz-arituaz han-ditu eta indartu den elkar-te ho-nek, aurtengoz badu halako bere-zitasun bat. Orainarte elkar-te ba-ten izenean egin ohi dugun bile-ra, aurtengoz bi deirekin ospatu-ko dugu. Elgoibarko Izarra eta P.M. Urruzuno, Kooperatiba elkar-teak deiturik hain zuzen.

Elgoibarko Izarraren deia, ikas-tolaren eta gaurko egoeraren berri zehatzak emango dira. Diru kon-tuak, bazkide kontuak, irakasle-ikasle gora beherak eta abar, bai-na, batez ere, Lehendakari-ordeko berria aukeratzea izango lanik be-reziena. Aurtun ateratzen den Le-hendakari-ordeko hau, 1976-ko Le-hendakari bihur dadin. Urte oso bat "Rodaje" pasa ondoren har-tu ohi dute Lehendakaritza eta ho-rregatik aurtengoz "rodaje" hori egin duen Lazaro Astigarragak hartuko du hil honen 28an Lehen-dakaritza hori.

Ikastolak hartu duen handitasu-nakin tajuz eraman ahal izatea, ez da txantxetako lana eta ahal de-nik onena aukeratu ere, izango zereginik nahiko.

Gaur egun gure ikastolak, 1.100 bazkide edo laguntzaile ditu, ira-kasle-langile 26-28 lagun, 650 haur bertan ikasketak egiten. Euskal-dantza, txistu, ingeles, ballet, mu-sika ta abar, badago bai zereginik eta hauek guziak zuzen eraman ahal izateko tajuzkoa aukeratu ere, izango du nahiko buruhauste.

Bertan bileran eta bigarren za-tian, P. M. Urruzunokoak Ikaste-txea eraikitzearen berri zehatzak emango dituzte. Dakigunez, gai hau nahiko biribildua dagoenez gero, noiz eta nola hasi nahi den, noiz-ko bukatzeko ustea den eta nork egin behar duen eta abar jakine-raziko dute.

Bost-bat-sei etxegileri eskeinia egin eta hauen erantzunak hartu ondoren, aukeratu ere egina dago nork egin behar duen P. M. Urru-zuno Ikastetxe berri hori.

Beraz, hilaren 28ko bilera hori, oso interesgarri izango dena agi-rian dago eta honekin zer ikusia duten Elgoibartarrok bilduko diren ustea ere badugu.

BETIRAKO JOANAK

Vicente Munain (75 urte)
Guda ondorengo 35 urte hauek erretiraturik eta gaixorik igaro on-doren, joan zaigu gizon hau ere. G. B.

Basilia Badiola (Basili Aitzieria 66 urte)

Gripe dela edo ez dela, gure he-rritar ugari badijoakigu behinik-behin eta "etxe-ko andra" hau ere betirako aldentu zaigu. G. B.

Erromaldo Andonegi (67 urte)

Zer esan Erromaldotaz? Ikasto-la sortuz geroztik ez gara gutxitan urbildu Erromaldorengana. Orain hamabost-hogei egun egon ginen azken aldiz. Baina beti ondo har-tuak izan ginen, baina bukatu du-gu. G. B.

Jacinto Azpiazu (68 urte)

Beste bat. Honekin ere, gutxitan egonak ez gara, baina ez dugu ge-hiago egoterik. Ikastolak, lagun-tzaile bi hauek galdu ditu, Euskal herriak ere bai. G. B.

Elxe-Pe-tarrek

JOSE ZINKUNEGIBEN
OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

MITXELENA

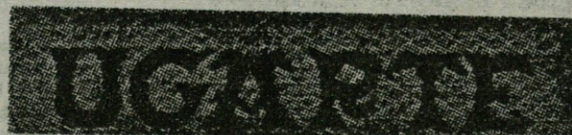
ONDULARI ETA BITXITEGIA
Del howl jarraituz bazatoz
zure eriojua KANARIAS brian
bailio merkeago erosiho duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRAI

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

Urbietta, 66

DONOSTIA

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE-TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkifak:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETUXA

Urrutizkifak:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n . Zumalakarregi, 7'gn

ETXKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dazú orosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboí bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

arístegui hermanos

30RUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 10 - URRUT. 11450
DONOSTIA

Transportes

azkar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.
Donostitik egunero:
Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Car-tagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Cor-ña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkifak: 552650 - 552654

Apartado 1381

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

lezo

IKASTOLAKO BATZAR NAGUSIA

Urtarrilaren 4ean, Ikastolaren Batzar Nagusia egin zen, arratsaldeko lau terditan. Zuzendariak, aste bete lehenago edo, Correos-en utzi zituzten guraso eta bazkideei Batzarraren berri eta laburpena adieraziko zizkien eskutitzak; baina halabeharrez ala paper-ontzian bukatu, asko eta asko ez dira delatutakoan eskutetara heldu. Kartariari edo Correos-i esker oso jende gutxi bildu zen.

Ohizko agurra, azken Batzar Nagusiko agiria irakurtzea, taldeen lanak, diru-gorabeherak, zuzendaritza erdiaren berri, lizeoa eta besteren ondotik elkarriketa bizi bat sortu zen.

Bazkide eta guraso askok nahi izanik ere joaterik izan ez zenez gero, Zuzendaritzak Batzarraren laburpen bat zabalduko duela nago, baina ez Correos-en bidez, noski.

KARTARIAK

Correos aipatu dudanez, ezin dezaket salatu gabetenik utzi bere edo bere kartarien joera ezin triste eta nazkagarriagoa. Zenbait aldikari, inguruko herrietan baina aste bete beranduago jasotzea gaur normala egiten zaigu, eta esan beharrik ez dago aldikari hoiek euskarazkoak izaten direla, Z. Argia tartean dela, edo euskal kutsuak, bederen. Eskutitzekin beste hainbeste gertatzen da.

Interesgarri izango litzateke Lezoko kutsatillan utzitako eskutitz batek hortik nunitat zenbat denbora pasatzen duen Lezon bertan zabaltu baino lehen.

Dena dela, kokotzeraino gaude eta zerbait egin behar dela iruditzen zait: firmak bildu, aiuntamentuaren bidez kexa bidali edo, ez dakit bai! Baina honela gehiago ez, eta eguberriak urtero izaten direnez gero, aginaldori eman behar den ala ez ongi pentsatu.

MIDIKUAK ERE...

Kexaka hasia naizenez gero, herriko midikuen zenbait joera salatu izan behar nituen bere garaian, baina, hain erdi-ipurdi naizenez, ez ditut aipatu ere sekulan egin, agian beren beharrik izan ez dutalako eta beraz tartean aurkitu ez naizelako. Berriki jakina dut, ordea, herriarren bat ez dagoela beren aurrean beharrik makurtzeko eta makila bat edo beste dantzian hasia dela. Gogor egin!

ERRENTERIARAKO BIDEAK

Hilabete batzuk pasa dira Altzate aldeko herrirako sarrera zabaltu zutenetik; zabaltu bazen ere, ordea, maiz gertatzen da hori aski ez dela adierazten duen ezbeharren bat. Bidea markatzea behar bezalako da, eta semaforoak ez lirake gehiegizko izango; baina horrelakorik inor hiltzen den bitartean ez dut uste ikusiko dugunik.

Trenbide gainerako zubitik Errenteria aldera ere ez daude ba gauzak nahi bezain ongi, ez bait dago ez argirik, ez espaloirik, ez urbiderik, baina bai zuloak franko. Orain gainera, trenbide aldeko arbolak ebaki egin dituzte, ez dakit bidea zabaltzeko, espaloiak eta gainerantzakoak egiteko edo zer, baina udako eguerditako joan etorrietan hainbeste aldiz itzal egin dako arbola gaixok, akabo, aurrerapenaren izenean; ebaki dituzte, eraman dituzte; segur aski egin nahi dena egiteko (zerbait egiten badute) arbolak traba egingo zutela. Utikanean!

Donostiako aiuntamentuak miloi erdi bat eskatzen omen du arbola batzuk ebakitzeko. Lezokoak ez dut uste. Donostiakoak euskararen ofizialtasuna eskatu du, "Concierto Económico" delakoa bueltatzeko eskatu zuen; baina Donostiako Donostiako eta Lezokoak Lezoko, inork ez bazekien ere.

LABURRAGOAK

—Olentzero egunez, gazte talde bat, aurretik Olentzero zutela, kantari ibili zen; kantak eza-gunegiak agian, baina hori aisa konpondu liteke.

—Ikastolako haurrak ere nahiko lan egin zuten kaletan zehar, eta Kontsejupean Jaiotza bat eratu zuten.

—Urte zaharrez, portuko bafore gutxiak jo zuela tutua iruditu zitzaigun.

—Errege bezperan, berriz, haurren engainagarri, hiru errege ibili ziren kaletatik.

—Lezoko Emakume Alargunen Elkarteak, nahi duenarentzat irekiri dago. Emakume alargun hori, gonbidatua zaude.

—Alerru Elkarteak Eguberrian eratutako haurren idazlehiaketa, Pikabea anai-arrebek irabazi dute, Miren Lurdes eta Iñakik. Zorionak!

SISTIAGANEKO PELLOK

mutriku

ERIOZAK

Urtarrilaren 10ean, 84 urte zituelarik Jaunak beraganatu zuen Lizardi eta Elizagirre Praxedes, Iturte Joseren alarguna, ainbat urtean Mutriku Arrantzaleen Kofradiko langille zintzoa izana. Goian Bego.

Ar bezate bere seme-alabak eta gainerontzeko senide guzietan gure samiti-agurra.

Urtarrilaren 10ean, 69 urterekin il zen baita, Basurko eta Andonegi Engrazia ere, andre on eta oso ezaguna gure errian. Jaungoikoak bere babesean izan dezala. Bere alaba eta sui Mialgora eta Iñakiri eta beste senide guzietan erruki-agurrean laguntzen diegu.

BATAIOAK

Urtarrilaren bigarren egandean ospatu zen elkar-bataio eguna: ona emen egun ortan bataio bidez kristau berri egin ziren aurtxoak izan. Yon Andoni Mugerza Arriola: Eva Larrarte Laguardia: Amaia Esnaola Salegi: Isaak Egurbide Leku-be: Ana Esaiz Pagoaga: Iñaki Arribabalaga Lekube: Iratze Garagarza Mendizabal: Ruben Andonegi Belaustegi: Garazi Madera Beitia: Aitor Revuelta Mancisidor: Luz Divina Caramaño Romero eta Cristina Izaskun Martin Gomez.

Zorion beroenak, kristau berrien guraso eta senditar guzietan.

JAIOTZA

Basterretxea Manolo, mendizale purrukatuak, eta bere emazte Andonegi Gabik, lendarizko aurtxo eder bat izan dute. Kristau egitean ARKAITZ izena jarriko diote. Gure zorion goxoena opa dizkiegu ZERUKO ARGIAren irakurle zintzo diren guraso berriei.

GOIZEKO IZARRAKO OARRA

Goizeko Izarra elkartearen gai berezietako bat, euskal kultura eta nortasuna indartu eta zabaltzea degu. Azken urte aietan zerbait egin bada ere, gero eta eginbehar aundiagoak sortu eta inguratzen zaizkigu. Beraz au onela izanik, bearezko zaigu euskaldun sentitzen geran guztiok pixka bat kezkatzea erriko aurtxoaren eziketari buruz indar aundienaz lagundu aal izateko.

Aitortu bearrean gera baita diru laguntza ere, bearezko zaigu dela gure artean darabilzkgun zeregiñak aurrera eramateko.

Diru kontua, betiko leloa.

Erriko aurtxoaren kultura, nortasun eta eziketara goi-maillara iriztea nai badegu, nai ta nai ez, euskal oiturrak maite dituzten gurasoen laguntza beaz degu. Nola? Bazkide berriak eta diru-laguntza ugalduek, edo nolabait lagunduz. Adibidez; ikastola, dantzari, antzerki, margolari, kili-kili, Santa Ageda edo beste zenbait eginkizunetan lan egin.

Mutrikoar gurasoak, ez uko egin arren, eta lagundu biako etorkizunari begira dauden aurtxo auel.

ONGI ETORRI

Barcelonan bi illabeteko oporraldiak igaro ondoren, emen agurtu ditugu Egurbide Antonio eta bere emazte Juanita Belaustegi. Ordu onean etorriak izan zaitezela.

ANDONEGI-tar Z.

bilbo

BERRIZ ERE HEMEN

Berriz ere hemen gaituzue, luzaz isilik egon ondoren. Egia esateko, lotsatu ere egiten naiz berriro Z.A.-ko leiho honetara agertzen, baina Urte Berriak asmo berriak eskatzen dituen gero, hemen nortokizue beste behin alfergura guztiak uxatu nahiz. Eta lehenbizi, 1975.eko urte berri hau zoriontsuago izan dakigula joan dena baino, eta gogoz eta gogor jarrai dezagula lanean.

DEUSTUKO UNIBERTSITATEKO BIZKAIKO IKASKETA DEPARTAMENDUA

Bere izen ofiziala *Departamento de Estudios Vizcainos* bada ere, deitura hori euskaratzen ausartu naiz, oraindik ez bait dut ikusi inon gure hizkuntzara itzulita. Beraz, izen hori —euskaraz jarri dionana, alegia— ez da ofiziala, neurri kabuz egin bait dut itzulketa hori.

Aspalditik nuen Departamendu honetaz zerbait idazteko asmoa, eta oraindik ere ez dut asmo hori zeharo baztertu. Baina gaurkoan esan nahi dudana bakarra zera da: hasi zaigula, azkenean, lanean edo hasiteko dugula behintzat.

Hasiera batean uste genuen delako Departamendu hori izen ponpoxo bat baino askoz gehiago ez zela izango, baina, zorionez, oker geundela ikusi ahal izan dugu. Lehenbizikoz uste genuen Deustuko Unibertsitateak Bizkaiko Diputazioari miloi pare bat ateratzeko modu bat izango zela, era horretan lehendik Unibertsitateak zituen hiru katedrak (hots: *Euskal Linguistika*, *Bizkaiko Historia* eta *Bizkaiko foru zuzenbidea*) finantziatzeko modua eginez. Horregatik, uste genuen aurrerakada haundiegirik ez genduela izango Departamendu horren sortzeaz: bakur berbera lepoko desberdinekin izango zela iruditzen zitzaigun.

Baina, hau da berri ona; departamenduak bere ohizko eskolez kanpo, eratu berri ditu 1975 urte honetan beste hiru ikastaro. Eman go diren gaiak lehen aipatutakoak izango dira: *Euskal Linguistikaren sarrera*, Alfontso Irigoyen delarik irakasle; *Bizkaiko historia Erdi Aroan*, Andres Mañaricua eta M. Angeles Larrea irakasleekin; eta, azkenik, *Foru zuzenbideari* buruzko beste ikastaro bat Adrian Celaya irakaslearekin.

Ikastaro hauek egun hauetan hasitekoak dira eta matrikulatzeko baldintza bezala jartzen da Unibertsitate tituloren baten jabe edo Unibertsitate ikasle izatea. Beraz, holako Departamendu bati dagokionez, jakintzaren goiko mailetatik abiatu da.

Hau idazten ari garen une honetan ez dakigu zernolako harrera izango duten ikastaro hauek. Hemen ere —inoiz Deustuko irakasle batek esan zuenez— euskal gizeak eta batipat Bizkaikoak, zernolako erantzuna ematen duen ikusi behar. Departamendu horrek instituzio ofizialen babesa ezezik gizearen, herriaren, harrera ona ere behar du, eta, kasu honetan, iaxoron egin beharko dugu, lehen urratsak bait dira. Dena dela, Caro Baroja ere tartean dabilelarik, holako izen ospetsu batzuek ere ez diote bat ere kalterik egingo aipatzen dugun herriarengandiko erantzun horri.

Baina, beste egunen batean, Departamendu hau dela eta, informazio zehatzago eta luzeagoa eman ahal izango dugula uste dut.

SAN ANTON ABESBATZA ETA GURE IKASTOLAK

Bizkaialdean ere Ikastolak berri jakingarri ditugu. Hemengo ikasto-

lak aurrera doaz beren ahalegin guztiaz, eta hori poz emateko da beti. Gabon inguruan hainbat ikastolako jaialdien berri izan dugu. Orain, berriz, ikastola giro horri laguntzako asmotan agertzen zaigu San Anton abesbatza.

Herri giroari gogor lotu nahi zaizkio San Antongoak eta gure oraingo mementuan ikastolek eta Umearen Heziketak duten garrantziak oharturik, HAURRA, HERRIAREN ITXAROPENA delako kantaldia antolatu digute. Lerro hauek irakurleenganaino heltzerako, hainbat lekutan kantatua izango dute: Zorrotza, San Salvador del Valle, Bilbo...

Abesbatzak honela egiten du bere arkezpena: «San Anton abesbatzak gure herriagaz hitz egitea nahi du. Bide horretan herriaren giro, gogo eta nahiak onartu gura ditu. Iez herri horri Kristau Pazkoaren Oroimena eskaini zion. Aurren, berriz, beste gai garrantzitsu baten deia izan gura du: Gure haurrak, herriaren itxaropena.

«Bertso, dantza eta abots musikaren bitartez, umeak jaiotzatik daukan garrantzia adierazi nahi du».

Guk oraindik ez dugu entzuteko erarik izan, baina, biziki entzungarri izango den segurantzaz dugunez gero, Urtarrilaren 16an San Antongo Elizan izateko den jaialdi horretara joango gara, ez bait da nolana hikoia izango.

Eta azkenik, irakurleak jakin behar du San Antongoak edozein ikastolaren agindura jartzen direla: «ikastolaren batek holako jaialdiren bat antolatu nahi balu, esate besterik ez du» jakinarazten digute. Beraz, zorionik beroenak San Antongo guztiei, ekin gogor zuen lanari, eta zorionak, baita, euskal ikastolari ere, holako laguntzaile sutsuak sortu zaizkiolako Bilbo aldetik.

DEUSTUAR

BILBO ZAARRA

UGALDE, BILBAO ETA ZABALLA

1974garrengo Abenduaren 17an, bazkari-omenaldia Martin Ugalde, Jon Bilbao Azkarreta eta J.A. Zaballari, Bilbo-Zaarrean, Txoko-eder jatekean.

Martin Ugaldek, «Galeria del libro» liburu-dendak sortu duen *Zil-larrezko Lauburu Saria* irabazi dau; Jon Bilbao irakasle eta liburulari ospetsuak Eusko-Bibliographia amaitu eta argitaratu (irugarren tomoa orain); Zaballak, berriz, euskal itzaldiak eta euskal liburune azoka berezi bat antolatu Bilbon.

Omenaldiko itzaldiak euskeraz eta erderaz egin ziren. Gero eskutitzen ikurketak oitua danez, eta azkenean bertso kantak. Euskaldunak eta *erdaldunak*, denok batera izan ginen euskal kantari.

Ona beroien omenez jarritako bertsoak «Markesaren Alaba»-ren doinuak:

—oOo—

Gaur goratzen ditugu
Iru gizon aundi,
Merezi dutelako
Gure omenaldi;
Merezi dutelako
Gure omenaldi,
Gaur goratzen ditugu
Iru gizon aundi.

Irurogei ta amalaun
Abendun erdiyan,
Emen bildu gara gaur
Bilbo-Zar partian;
Emen bildu gara gaur
Danok familiyan,
Irurogei ta amalaun
Abendun erdiyan.

Andoañeiko Martiñ
Ugalde aixkidiak,
Irabazi duelako
Liburun sariya;
Irabazi duelako
Liburun Sariya,
Andoañeiko Martiñ
Idazle aundiak.

Jon Bilbao Getxoko
Liburulariak,
Irabazi du baita
Gorazarre aundi bat;
Biyotzez oni ere
Zoriyan aundiak,
Lanian jarraitzeko
Bizitzan urtiak.

Baita goratutzeko
Biar dan moduan,

Zaballako Jose-Anjel
Gaurko jatorduan;
Gaurko jatorduan;
Alegindu dalako
Jakintza-arluan,
Euskal Itzaldi eta
Euskal Liburuan.

Gaur goratzen ditugu
Iru gizon aundi,
Merezi dutelako
Gure omenaldi;
Merezi dutelako
Gure omenaldi,
Gaur goratzen ditugu
Iru gizon aundi.
TONTORREKO NIKOLAS

baztan

SARIKETAK

Aurrezki Kutxaren diru laguntzarekin, urteroko Sarietarak eginak dira Baztango eskoletako haurren artean. Eguberriko Kantak, Eguberriko Txartelen marrazkiak eta Idatz Lehiaketak izan dira eskoletako haurren eginkizunak, hauek hiru mailatan bereziak adin eta kursoen arabera.

Gabon abestietan Elizondoko Ikastolako haur ttipiek erakutsi dute kantari onaren dohaia beren mailakoen arteko ekinaldian lehenbiziko Saria bereganatu. Zorionak haur kantarietara eta beren andereñoi. Eguberriko Txarteletan ere baztandar haurrek agurtu dute jakintza eta zenbaitzuk ahalmen eta adrendu haundia ere marrazki politak eginik. Idatz lanetan baziren erdarazkoak eta euskarazkoak ere, hoiien guzian artean ipuin politak agurtu dituzte.

Euskal idazle naizenez gero alpa ditzadan baztandar idazle ttipiek eginikakoak. Gure haurrek 160 lan agurtu dituzte eta badute merezimendu dena beren baitatik eta mintzatzen diren bezala egin bait-dute eta hori kontuan hartzeko da zeren gure hizkuntzan idatzi duten hoiak erdaraz ere egin zezaket eta hala ere euskaraz idatzi dute, hor ageri bait da haur hoiien zaletasuna. Behar den bezalako lana eginenez gero eta eskoletako irakasle guzietan hain izan ezker nik uste berrehun euskal ipuin eta gehiago ere agurtuko liratekeela, Baztanen hortako dine gaia bada eta hori ez litzateke galtzera utzi behar. Azkenengo lau urte hoketan euskal idazle ttipi hoiak aurrerapenak ere eginak dituzte eta egia erran aunitzez gehiago ere egin zezaket alfabetatze ikas gaiten saiakerak baliatuz. Euskal alorrean badaukagu nahiko lana, dena lapatinez eta belar gaitzoz estalia bait-dago. Jorraldi on batekin euskal baratzak horrek zitu ona eman dezake eta sortu diren landare gazte hoiak bizkortuko ere.

Beti ere gure zorionik maltakorrak euskal idazle ttipiei eta har ditzatela gure goresmen bizienak lan hortan salatu diren irakasle hoiak.

Hemen argitaratzen dugu lenbiziko Saria irabazi duen ipuina. Egilea: Belen Apeztekoa. 11 urte. Erratzu-koa.

AMETSA

Eguberrian gertatua; Atsalde hartan nere anaiak eta nik gure aita ta amaren laguntzakin patu ginuen nazimeta. Gero gurtzera gan eta ametsetan hasi nitzen. Xori batek erran zuten Jesus Aurra sortu zela Belengo estalpean. Hartu nuen bidea, gurutzetu nuen paper zilerrezko ur aundia kortexozko zubi baten gaitetik eta urbuldu nitzen estalpera. Nerekin batean allagatu ziren bertze iru aur. Bat oria, bertzea beltza eta irugarrena gorria.

—Oh! zein polita den Jesus Aurra! Ni bezala oria. —Erran zuen txinoak.

—Oh! zein beltza den gure Yin-koa! —Erran zuen Afrikatik etorritako aurrak.

—Oh! gorria ni bezala gorria! —Erran zuen aur indioak.

—Nola daiteke hori, nik ikusten bait-dut xuria? —Erran nuen nik.

Orduan Ama Maria itzuli zen gure eta erran zagon:

—Denak egia erran duzue. Nere Jesus Aurtxo da oria, da beltza, da gorria eta da xuria, denentzat sortu delakotz.

M. IZETA

“Goierri bailara industrigintza bidean”

(III)

Bigarren sektorea edo industria

Lehen artikuluan Goierri bailararen sozio-ekonomi izaera eta kondaira gainez gain, eta bigarren artikuluan lehen sektorea edo laborantza azaldu ondoren, hirugarren kapitulu honetan, Siadeco-ren liburuko kapituluak laburtuz, industriaz eman nahi genuke gain-gaineko ikuspegi bat.

ZENBAIT DATO OROKOR

1) Goierriko jendetza osoa, 41.828 bizilagun zen 1970ean. Eta industrian lan egiten zutenak, 10.256 langile. Jende langile guztitik %66,3; Gipuzkoan %56,7 delarik; Bizkaian %53,3; Araban %56,3, eta Nafarroan %40,4.

Gipuzkoa osoaren aldean, proportzioz, jende gutxiago du Goierriko industrigintzan; Hego Euskal Herriarekin, ordea, ez du alde handirik. Nafarroan eta Araban laborantzak jende asko okunpatzen duelako.

2) Bizilagun/produzio erlazioa hona nola zen: Gipuzkoan 126.250 pezeta; Hego Euskal Herrian 124.207, eta, azken postuan, Goierri 107.766 pezeta.

Mila bizilaguneko industri langileren indizea, Goierri 209 zen; Hego Euskal Herrian 210, eta Gipuzkoan 243. Dato honek, berez, ez du esanahi handirik, zeren erresuma aurreratuenetan ere horelako zerbait ageri bait da: Alemanian 198, Ingalaterran 183, Belgikan 148, Frantzia 121, USAn 97. Baina, kasu bakoitzean zer gertatzen den ikusi behar da. Eta Goierri gertatzen dena ez da batere gauza baikorra.

Goierri bederen industri jendeak ugaltu egin behar luke, eta laborantzaren bizkar, eta hirugarren sektorerako joera hartuz.

3) Goierri 252 enpresa sailkatu ziren; 154 enpresa, 10 langile baino gutxiagoko, eta 98 enpresa, 10 langile baino gehiagoko.

Enpresa txikietaz ez da arduratu Siadeco liburu honetan. Horrela, 154 enpresa gelditzen dira bazterre-
ra; gutzira 566 lanpostu dituztenak.

4) Goierri bailara, langile kopuruz eta hiritartasunez, hiru zonatan banatzen da:

—bailara txikia: Beasain, Ordizia, Lazkao eta Olaberri.

—Tarteko Zona: Zegama, Segura, Idiazabal, Legorreta, Itxasondo, Ormaiztegui eta Zaldibi.

—Laborantza zona: gaineratiko 8 herriak.

Bailarako langileetarik 4/3 bailara txikian aurkitzen dira. Gaineratiko guztiak, esateko, tarteko zonan dira.

I.—ENPRESEN EZAGUTZA ALDERDI ASKOTARIK AZTERTUZ

1) *Tamaina.* Esana denez, enpresa koxkor asko da Goierri. Beraz, 5 langilez behekoak utzirik, handiagoak hartuko ditugu aztergai.

Horiek horrela, 50 langilez beheko enpresak Goierri, batzaz beste, Gipuzkoan baino handiago dira. Eta beren industri hazkundera eta guzti, erresuma desarrolatuetan ere industria koxkorren garrantzia handia da. Eta esan daiteke, alderdi honetatik, eta erresuma aurreratueto horiekin gonbaratuz, Goierri ez dabilela gaizki.

Halere, 5 langilez beheko lantegien problema hor gelditzen da.

2) *Sektore egitura.* Hemen, bailaran bertan sektore arteko izaera zer-nolako den ikusi nahi litzateke. Hasteko, esan dezagun, metalurgia dela nagusien, eta askotxo. Industri langileria osotik %82,4 hartzen bait du. Ondoren kimika saila dator; baina, alde handiz: enplegutza osotik %5,2 bakarrik duelarik.

Bailara, beraz, nabarmen dago siderometalurgiari emana. Gipuzkoan ere halaxe gertatzen da; baina, probintzia mailan hobekiago banaturik dira lantailak. Halatan Goierri industri desberdintasun edo aniztasun gutxi da; oso gutxi ere. Eta horrek prolema asko erakar lezaiotke. Eta ez da haur beldur hutsa: 1969-1970ean bere larrialdia igaro behar izan zuen bailarak.

Gainera, erantsi behar da, nagusi diren sektore horiek eskulanaren aldetik kualifikazio eskasekoak direla. Hara nola, eta batez ere, oinarritzko metalgintza. Hain zuzen, lantail hau, lanpostu asko duelarik ere, ezin eman daiteke ontzat bailararentzat: peontza lanpostuak sailka sortzen dituelako eta bertan aurreraturiko diruketa teknologia handiagoko enpresetan ezartzen duelako, baina bailaratik eta Euskal Herriatik kanpo.

Beste problema handia metal landuketaren aldetik dator. CAF dugu hemen gogoan batez ere. Eta problema, eskulan liberatuarena da. Egia da, bai, zerbait egin duela CAF-ek alderdi hori leuntzeko: formazio ikastaldiak, barne promozioa, jubilazio aurreratu...; baina, ez da iritsi problema soluzionatzera.

3) *Lege egitura.*

Lege egituraz, Elkarte Anonimuak dira nagusien: langile guztietarik %84,4 biltzen dituzte, eta urteko produziotik %91,3 beraiek ateratzen dute.

Azionistentzat molde hori mesedegarri daitekeen arren, bailarako sozio-ekonomi hazkunderako frenagarri gertatzen da; zeren beren kapital soziala eta egiaz-

ko jabetza, gehienbatean, bailaratik kanpo bait dituzte; eta, bestalde, azionisten interesak ez datoz bat bailararen interesekin.

Hurrena, garrantziz, pertsonal eta familiar motako enpresak datoz. Hauek ere, ordea, Elkarte Anonimu bilakatzeko joera dute.

Azkenik, oraindik orain hasia den kooperatiba mugimendua dugu. Hauek ere badute zereginik franko bailarari probetxugarri gertatu nahi baldin bazaizkio. Zeren kapitalista moldeko gizartean dihardutelako aitzekiak ez du edozein jokabide eta joera justifikatzen. Jestio modua, egiaz (ez itxuraz bakarrik) guztiek eskuhartzeko gisako beharko dute izan, eta beren jomuga eta inbertsioetan sozio-ekonomi balioak beharko dituzte bilatu. Baina, guztion bistan da Goierri kooperatiba guztien (eta bat da batipat nabarmentzen alderdi honetatik guztiz erreakzionario bezala) kasuan ez dela hori gertatzen.

4) *Enpresen hornidura edo ekipamendua.*

a) Enpresen autonomia ezagutzea gauza interesgarri litzateke. Baina, puntu honetan oso gutxi erantzun dio inkestari: %40k bakarrik. Eta gutxien erantzun dutenak, enpresa handiak izan dira.

%40 horietatik %84ek bere kapital soziala bailaran bertan du. Beraz, kapital soziala kanpoan duten enpresa handienak gelditu dira erantzun gabe.

Bestalde, beren kapital soziala bailaran bertan duten horiei beste fenomeno hau nabari zaie: finantzaketa guztia nork bere kapitalaz egiten dutela, finantz merkatura jo gabe.

b) Gipuzkoan ezbezala, Goierriko enpresek ez dute lur eskasirik.

Baina, galdera hau da: nondik dator hori? Orain arte enpresak lozorroan egon izatetik?

Halere, bada industria handirik beste tokiren bat nahi lukeenik.

d) Erabat harturik, Goierriko industria ez da zaharra. CAF mende honen haseran finkatu zen; Idiazabalgo P. Etxeberrira 1940-1945 bitartean; beste 8 enpresa 1945-1965 bitartekoak dira, eta beste hiru 1960-1970 bitartekoak. Horiek dira 100 langilez gorako enpresa handiak.

Eta hornidura mailan zer-nolako politika jarraitu izan den? Hona: Goierri den kapital ezarriaren (fijoaren) %72 10 urtez beherekoa da; %36, berriz, 1965. urtez gerokoa da.

Hitz batetan, Goierriko produzio hornidura oso gaztea da. Halere, 20 langilez beheko enpresetan hornidura aski zaharra da.

5) *Sektorearteko eta leku erlazioak.*

Zer erlazio du industri sail batek beste sailekin eta beste eremuetako industriekin?

Hitz batetan esateko, Goierriko industria kanpoko industriaren mende dago. Eta ez da hori harritzeko gauza, zeren Goierri bezalako bailara batek ezin pentsa lezake bere gain izatea ekonomi aldetik. Baina, mendetasun horren ondorioak gogor jasaiten ditu Goierri. Eta are garrantzago, non eta bertako industria hari batetakoak bait da kasik.

Bestalde, Goierri duen garraiobide eskasak egoera penagarri hori hazi egiten du.

6) *Enplegutza.*

a) Egitura aldetik, kualifikatugabeko jendetza handia da. Batipat, oinarritzko metalgintzan. Egokienak, alderdi honetatik, kimika eta metal landuketa dira; honetan ere, ordea, desegokitasun handia nabari da.

b) Eboluzio aldetik, (1960-1970), lanpostu kopurua geldi samar egon da. Kimikak eta oinarritzko metalgintzak (hau kualifikazio txarrekoak) ugaltu egin dute enplegutza; papergintzak, berriz, gutxitu, eta metal landuketak lehenean iraun du.

Enplegutza aldetik, beraz, indar gutxi ageri da Goierriko industrian.

Esan behar da, Gipuzkoa mailan ere enplegutza eboluzioa ez dela oso handia izan; Hego Euskal Herrian, haatik, dinamismo gehiago nabari da.

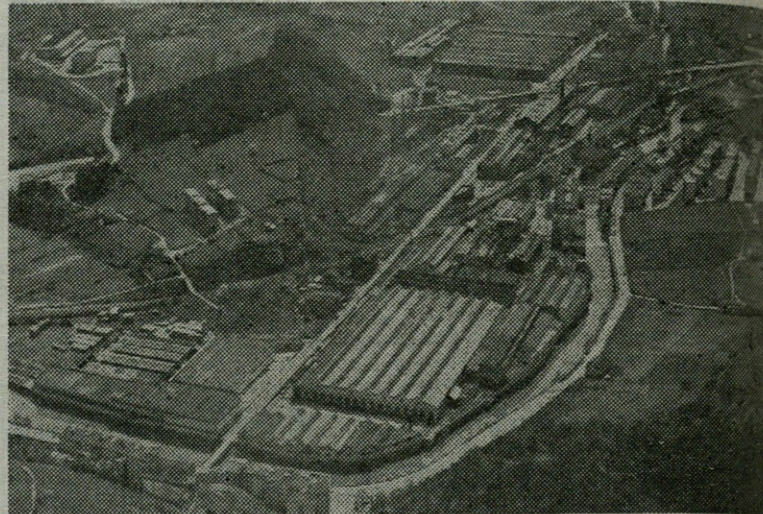
Baina, ez genuke ezer egingo, enplegutza eboluzioa handia la txikia izan dela esateaz. Beharko da ere esan, zer-nolako emankortasuna, zer-nolako inbertsio ritmoa, zer-nolako pertsonal kualifikazioa izan diren.

7) *Emankortasuna.*

Baina, posible ote da gaurregun Gipuzkoan emankortasunik gabeko enpresarik izatea? Zoriturrez, bai. %82 enplegu biltzen dituzten 28 enpresek, hobetu egin dute beren emankortasuna. Eta enplegutatik %19 ematen duten enpresek ez dute hobetu 1960-1970 bitartean. Baina, Gipuzkoan ere gertatu da horrelakorik. Bergaran, esate batetarako, hobetu ez duten enpresek enplegutatik %30 biltzen dute beren baitan.

Funtsean, hobekien agertzen diren sektoreak kimika eta oinarritzko metalgintza dira.

Esan behar da, gainera, 28 enpresetarik, 18k bakarrik sortu dituztela 1037 lanpostu (guztietarik %61,6); gaineratiko hamarrek lanpostuak gutxituz hazi dute beren emankortasuna. Gutxitze hau, metal landuketan gertatzen da, batipat.

8) *Inbertsioak.*

Langile bakoitzeko inbertsio handienak tamaina handiko enpresek egin dituzte. Gauza berria da hori gure artean, zeren 1960 aurretik inbertsiogintza oso ahula bait zen.

Erdi mailako enpresak ere gogor ar idira inbertsiogintzan, baina neurri apalagoan.

Finantzaketa, autofinantzaketara mugatzen da kasik dena: %90. Gipuzkoan, kasu honetan, %54 da, eta hori ere gehiegizko bezala ematen da.

Bestalde, kanpoko patentez ere lan asko —gehiegix— egiten da. Eta loturak, alderdi horretatik, 100 langilez gorakoek dituzte. Bistan dago, menpetasun horrek gutxitu joan behar lukeela.

Esana dugu, Goierri kualifikazio gutxi langile jende asko dela. Eta hori bera baiesten digu produzio moldeak.

Industri enplegutatik %25 lehen belaunaldiko produziogintzan ari da. Hau da, gutxi espezializaturiko eskulana, teknika ximplea, kostu gutxi hornidura lanean. Langile proportzio horrek %10 edo, jaitxi behar luke.

Eskulan zatirik handiena, bigarren belaunaldian sartzen da: %70,5. Hau da, gutxi espezializaturiko industrian. Lanbide honetan, gehienara, %50 izan behar luke. Gaineratikoa hirugarren belaunaldia igaroz.

Izatez, ordea, hirugarren belaunaldian, hau da, arras espezializaturiko eskulanean, %4,1 bakarrik ari da.

KONKLUSIOAK

1) Goierriko industriakuntza apala du. Gipuzkoari eta Hego Euskal Herriari dagokiena baino apalago.

Mila lagunek bigarren sektorean diharduena probintziako batz bestekoa baino gutxiago da. Gainera, hirugarren sektorea ere Goierri Gipuzkoan baino gutxiago da. Laborantzatik industriara jende gehiagok igaro behar luke.

2) Enpresa koxkor asko da.

Eta lege egitura aldetik, nagusien Elkarte Anonimuak dira. Badakigu, prolema handiak sortzen dizkionela bailarako sozio-ekonomiari. Eta berenez eta onez onez ez dutela joko egoera hori hobetzera.

Agian, kooperatiba moldea litzateke zerbait gehiago egin lezakeena. Baina, oraino ikusteko dago hori Goierri bailara mailan.

3) Eskulanaren kualifikazioa dator problema nagusien bezala. Zeren hirugarren sektoreaz ihardutean ikusiko dugunez, Goierri formatzen ari den gazterik ez du izango lanik bailaran oraingo enplegutza politikari jarraituz gero. Hor ditugu Aristrain eta beste kualifikazio txikieneko jenderentzat lana dutenak.

Goierriko industriak, horrez gero, industria espezializatugora jo beharko du. Horretarako, enpresek, autofinantzaketara mugatu ordez, finantz merkatura jo beharko dute inbertsio handiagoko lanbideak sortzekotan.

4) Metalurgiak duen polarizazioa ere hautsi egin beharko da, lanbide ugariago sortuz.